© БИБЛИЈА ТӘРҸҮМӘ ИНСТИТУТУ, 1996

МАТТАНЫН МҮЖДӘСИ

БИРИНЧИ ФӘСИЛ

Иса Мәсиһин нәсил шәҹәрәси

(Лука 3:23-38)

1 ИБРАҺИМ Оғлу, Давуд Оғлу
Иса Мәсиһин нәсил шәҹәрәси:
2 Ибраһим Исһагын атасы иди;
Исһаг Јагубун атасы иди; Јагуб Јәһуда
вә онун гардашларынын атасы иди;
3 Јәһуда Тамардан доғулан Перес
вә Зәраһын атасы иди; Перес Һесронун
атасы иди; Һесрон Рамын атасы иди;
4 Рам Амминадавын атасы иди;
Амминадав Наһшонун атасы иди;
Наһшон Салмонун атасы иди;
5 Салмон Раһавдан доғулан Боазын
атасы иди; Боаз Рутдан доғулан
Оведин атасы иди; Овед Ишајын атасы
иди;
6 Ишај һөкмдар Давудун атасы иди.
Давуд Уријанын арвадындан доғулан
Сүлејманын атасы иди;
7 Сүлејман Реһавамын атасы иди;
Реһавам Авијанын атасы иди; Авија
Асанын атасы иди;
8 Аса Јеһошафатын атасы иди;
Јеһошафат Јорамын атасы иди; Јорам
Уззијанын атасы иди;
9 Уззија Јотамын атасы иди; Јотам
Ахазын атасы иди; Ахаз Һизгијанын
атасы иди;
10 Һизгија Менашенин атасы иди;
Менаше Амонун атасы иди; Амон
Јошијанын атасы иди;
11 Јошија Бабилә сүркүнлүк* зама-
ны доғулан Јехонја вә онун гардаш-
ларынын атасы иди;
12 Јехонја Бабилә сүркүнлүк бит-
дикдән сонра доғулан Шеалтиелин
атасы иди; Шеалтиел Зәруббабилин
атасы иди;
13 Зәруббабил Авиһудун атасы иди;
Авиһуд Елјагимин атасы иди; Елјагим
Азурун атасы иди;
14 Азур Садогун атасы иди; Садог
Јахинин атасы иди; Јахин Елиһудун
атасы иди;
15 Елиһуд Елиазарын атасы иди;
Елиазар Маттанын атасы иди; Мат-
тан Јагубун атасы иди;

**11. Бабилә сүркүнлүк, јахуд Бабил әсарәти – јәһудиләрин тарихинә аид дөвр. Бабил падшаһы II Навуходоносор е. ә. 586 илдә Јерусәлими аландан сонра јәһудиләрин бир һиссәси зорла Бабилистана көчүрүлмүшдү. Иран падшаһы II Кир е.ә. 538 илдә Бабилистаны ишғал едәндән сонра, јәһудиләрә вәтәнләринә гајытмаға иҹазә вермишди.*

16 Јагуб, Мәрјәмин әри Јусифин атасы иди; Мәрјәмдән дә Мәсиһ адланан Иса доғулду.
17 Беләликлә, Ибраһимдән Давуда гәдәр олан бүтүн нәсилләр он дөрд нәсилдир; Давуддан Бабилә сүркүнлүјә гәдәр он дөрд нәсилдир; вә Бабилә сүркүнлүкдән Мәсиһә гәдәр дә он дөрд нәсилдир.

Иса Мәсиһин доғулмасы
(Лука 2:1-7)

18 Иса Мәсиһин доғулмасы беләолду. Анасы Мәрјәм Јусифә нишанланмыш олдуғу һалда, никаһ кәсдирмәздән габаг Мүгәддәс Руһдан бојлу олдуғу ашкар олду.
19 Онун нишанлысы Јусиф салеһ бир адам иди. Вә ону аләмдә рүсвај етмәк истәмәјәрәк, кизличә бошамаг нијјәтиндә иди.
20 Лакин бунлары дүшүнәркән, будур, Рәббин бир мәләји рө'јада она көрүнүб деди: «Давуд оғлу Јусиф! Мәрјәми өзүнә арвадлыға гәбул етмәкдән горхма; чүнки онун бәтниндәки Мүгәддәс Руһдандыр.
21 Бир Оғул доғачагдыр вә Онун адыны Иса* гојачагсан. Чүнки О Өз халгыны күнаһларындан хилас едәчәкдир.»
22 Бүтүн бунлар, Рәббин пејғәмбәр васитәсилә сөјләдикләри јеринә јетсин дејә баш верди:
23 «Будур, бакирә гыз бојлу галачаг, бир Оғул доғачаг вә Онун адыны Иммануел гојачагдыр.» Бу исә Аллаһ бизимләдир демәкдир.
24 Јусиф јухусундан ојанды, Рәббин мәләјинин бујурдуғу кими етди вә арвадыны гәбул етди.
25 Вә о өз илкин Оғлуну* доғана гәдәр, онунла мүнасибәтдә олмады; вә Ушағын адыны Иса гојду.

ИКИНЧИ ФӘСИЛ

Мүнәччимләрин зијарәти

1 ИСА һөкмдар Һиродун күнләриндә, Јәһудеја Бејтлеһеминдә анадан олан заман, шәргдән Јерусәлимә мүнәччимләр кәлиб дедиләр:
2 «Анадан олмуш Јәһуди һөкмдары һарададыр? Чүнки Онун улдузуну шәргдә көрдүк вә Она сәчдә гылмаға кәлдик.»
3 Һөкмдар Һирод буну ешитдикдә бүтүн Јерусәлимлә бәрабәр тәшвишә дүшдү.
4 Һирод халгын бүтүн баш каһинләрини вә дин алимләрини топлајараг онлардан Мәсиһин һарада доғулачағыны сорушду.
5 Онлар да она дедиләр: «Јәһудеја Бејтлеһеминдә; чүнки пејғәмбәр васитәсилә белә јазылмышдыр:
6 "Вә сән, еј Бејтлеһем, Јәһуда дијары, Јәһуда рәисләринин нәзәриндә һеч дә әһәмијјәтсиз дејилсән; чүнки халгым Исраилә чобан олачаг Рәһбәр сәндән чыхачагдыр."»
7 О заман Һирод мүнәччимләри кизличә чағырды вә онлардан улдузун нә вахт чыхдығыны дәгиг өјрәнди.
8 Вә: «Кедин, Көрпә һаггында әсаслы сурәтдә мә'лумат топлајын. Ону тапдығыныз заман мәнә хәбәр верин ки, мән дә кәлиб Она сәчдә

21. Иса ады "хилас едән Аллаһ" демәкдир.

25. өз илкин Оғлуну – ән әски мәтнләрдә, "бир Оғул".

гылым», – дејәрәк онлары Бејтлеһемә
көндәрди.
9 Онлар һөкмдарын сөзүнү динләјиб јола дүшдүләр. Онларын шәргдә көрдүкләри улдуз габагларында кедирди; вә Көрпәнин олдуғу јерә гәдәр кәләрәк һәмин јерин үзәриндә дурду.
10 Онлар да улдузу көрдүкләри заман чох бөјүк севинҹлә шадландылар.
11 Евә кириб анасы Мәрјәм илә Көрпәни көрдүләр вә јерә сәрилиб Она сәҹдә гылдылар. Сәрвәтләрини ачараг Она һәдијјәләр – гызыл, бухур вә мирра* тәгдим етдиләр.
12 Вә онлара рө'јада билдирилди ки, Һиродун јанына гајытмасынлар. Буна көрә дә башга јолла өз мәмләкәтләринә кетдиләр.

Мисирә гачыш

13 Мүнәҹҹимләр јола дүшдүкдән сонра, будур, Рәббин бир мәләји Јусифә рө'јада көрүнүб деди: «Дур, Көрпә илә Онун анасыны көтүр вә Мисирә гач; Мән сәнә хәбәр верәнә гәдәр орада гал; чүнки Һирод Көрпәни мәһв етмәк үчүн Ону ахтармаг истәјир.»
14 Јусиф галхды, кечә илә Көрпәни вә анасыны көтүрүб Мисирә кетди.
15 Һиродун өлүмүнә гәдәр орада галды ки, пејғәмбәр васитәсилә: «Оғлуму Мисирдән чағырдым», – дејә Рәббин сөјләдији сөз јеринә јетирилсин.
16 О заман Һирод мүнәҹҹимләр тәрәфиндән алдадылдығыны көрдүкдә, чох гәзәбләнди вә мүнәҹҹимләрдән өјрәндији вахта көрә, Бејтлеһем вә онун бүтүн чиварында олан ики вә даһа ашағы јашлы оғлан ушагларынын һамысыны өлдүрсүнләр дејә, ораја адамлар јоллады.
17 О заман Јеремја пејғәмбәр васитәсилә сөјләнән бу сөз јеринә јетирилди:
18 «Рамада бир сәс ешидилди,
ағлашма вә бөјүк шивән;
Раһилә көрпәләри үчүн ағлајыр
вә тәсәлли тапмаг истәмир,
чүнки онлар јох олдулар.»

Назаретә гајыдыш

19 Амма Һирод өлдүкдә, будур, Рәббин бир мәләји Мисирдә Јусифә рө'јада көрүнүб деди:
20 «Дур, Көрпәни вә анасыны көтүр вә Исраил дијарына кет; чүнки Көрпәнин ҹаныны ахтаранлар өлдүләр.»
21 Јусиф галхды, Көрпәни вә анасыны көтүрүб Исраил дијарына кетди.
22 Лакин ешитдикдә ки, Архела өз атасы Һиродун јеринә Јәһудеја һөкмдары олмушдур, ораја кетмәјә горхду вә рө'јада хәбәрдарлыг алараг, Галилеја тәрәфләрә чәкилди,
23 Вә кәлиб Назарет адлы шәһәрдә мәскән салды ки, пејғәмбәрләр васитәсилә дејилән бу сөз јеринә јетсин: «О, Назаретли адланачагдыр.»

ҮЧҮНҸҮ ФӘСИЛ

Јәһја Пејғәмбәрин зүһуру
(Марк 1:1-8, Лука 3:1-18, Јәһја 1:19-28)

1 О күнләрдә вәфтиз едән Јәһја Јәһудеја сәһрасында вә'з едәрәк кәлди.
2 Вә деди: «Төвбә един, чүнки

**11. Мирра – әтирли гатран*

Сәмави Сәлтәнәт јахындыр.»
3 Чүнки Јешаја пејғәмбәрин: «Сәһрада биринин сәси нида едир: ”Рәббин јолуну һазырлајын! Онун јолларыны дүз един!”» – дејәрәк әрз етдији будур.
4 Јәһјанын дәвә түкүндән палтары вә белиндә дәридән кәмәри вар иди; једији чәјирткә вә чөл балы иди.
5 О заман Јерусәлим, бүтүн Јәһудеја вә бүтүн Иордан чивары Јәһјанын гаршысына чыхды;
6 Вә күнаһларыны е’тираф едәрәк, Иордан чајында Јәһја тәрәфиндән вәфтиз олунду.
7 Лакин фәрисејләрдән вә садукејләрдән бир чохунун онун јанына вәфтиз олмаг үчүн кәлдикләрини көрдүкдә Јәһја онлара деди: «Еј күрзәләр нәсли! Кәләчәк гәзәбдән гачмаға сизи ким тәлгин етди?
8 Инди, төвбәјә лајиг сәмәрә јарадын.
9 Вә ичиниздә: ”Атамыз Ибраһимдир”, – дејә дүшүнмәјин; чүнки сизә дејирәм ки, Аллаһ Ибраһимә бу дашлардан өвладлар јаратмаға гадирдир.
10 Артыг балта да ағачларын көкү дибиндә јатыр; беләликлә, јахшы бар вермәјән һәр ағач кәсилир вә ода атылыр.
11 Мән сизи төвбә үчүн су илә вәфтиз едирәм; мәндән сонра Кәлән исә, мәндән даһа гүдрәтлидир. Мән Онун чарыгларыны дашымаға белә лајиг дејиләм. О сизи Мүгәддәс Руһ вә одла вәфтиз едәчәкдир.
12 Онун јабасы әлиндәдир вә Өз хырманыны тәмизләјиб Өз буғдасыны амбара јығачаг, саманы исә сөнмәз одла јандырачагдыр.»

Иса вәфтиз олур

(Марк 1:9-11, Лука 3:21-22)

13 О заман Иса Јәһја тәрәфиндән вәфтиз олмаг үчүн Галилејадан Иордан тәрәфә, Јәһјанын јанына кәлди.
14 Јәһја исә: «Мән Сәнин тәрәфиндән вәфтиз олмаға мөһтачам, Сән исә мәним јанымамы кәлирсән?» – дејәрәк, Она мане олмаг истәди.
15 Лакин Иса она чаваб вериб деди: «Индилик разы ол; чүнки, беләчә салеһ олан һәр шеји ичра етмәк бизә јарашар.» О заман Јәһја Онун истәјинә разы олду.
16 Иса вәфтиз олунуб, о анда судан чыхды; вә будур, көјләр ачылды вә Аллаһын Руһунун көјәрчин кими ениб Өз үзәринә кәлдијини көрдү.
17 Вә будур, көјләрдән бир сәс деди: «Бу Мәним севимли Оғлумдур, Ондан чох мәмнунам.»

ДӨРДҮНЧҮ ФӘСИЛ

Иса имтаһан олунур

(Марк 1:12-13, Лука 3:1-13)

1 БУНДАН сонра Руһ Исаны иблис тәрәфиндән имтаһан олунмаг үчүн сәһраја апарды.
2 Иса гырх күн, гырх кечә оруч тутдугдан сонра ачды.
3 Ону имтаһан едән јахынлашыб деди: «Әкәр Сән Аллаһын Оғлусанса, әмр ет ки, бу дашлар чөрәјә дөнсүн.»
4 Иса исә чаваб вериб деди: «Јазылмышдыр ки, ”Инсан јалныз чөрәклә јашамаз, лакин Аллаһын ағзындан чыхан һәр бир сөзлә јашар.”»
5 Сонра иблис Ону мүгәддәс шәһәрә

кәтирир вә мә’бәдин гүлләсинә гојуб
Она дејир:
6 "Әкәр Сән Аллаһын Оғлусанса,
Өзүнү ашағы ат; чүнки јазылмышдыр:
"О, Сәнин һаггында Өз мәләкләринә
әмр едәчәк" вә "Ајағын даша илиш-
мәсин дејә, Сәни әлләри үзәриндә
дашыјачаглар."»
7 Иса она деди: «"Аллаһын олан
Рәбби сынама", – дејә дә јазыл-
мышдыр.»
8 Иблис тәкрарән Исаны чох јүксәк
бир дағын зирвәсинә кәтирди вә Она
дүнјанын бүтүн өлкәләрини вә он-
ларын шан-шөһрәтини көстәрди;
9 Вә Она деди: «Әкәр јыхылыб мәнә
сәчдә етсән, бүтүн бу шејләри Сәнә
верәрәм.»
10 О заман Иса она деди: «Рәдд ол,
шејтан! Чүнки јазылмышдыр: "Алла-
һын олан Рәббә сәчдә гыл вә јалныз
Она гуллуг ет".»
11 О вахт иблис Ону тәрк етди; вә
будур, мәләкләр кәлиб, Она хидмәт
едирдиләр.

Иса хидмәтинә башлајыр

(Марк 1:14-15, Лука 4:14-15)

12 Иса, Јәһјанын һәбс олундуғуну
ешитдикдә, Галилејаја чәкилди.
13 Вә Назарети тәрк едәрәк, Зәвулун
вә Нафтали чиварында, көл кәнарында
јерләшән Кефернаһума көчүб мәскән
салды ки,
14 Пејғәмбәр Јешаја васитәсилә
сөјләнән бу сөз јеринә јетсин:
15 «Зәвулун дијары вә Нафтали
дијары,
Иордан чајынын о тајында,
дәниз кәнары јолда,
Бүтпәрәстләрин Галилејасында,
16 Гаранлыгда отуран халг мөһ-
тәшәм
бир ишыг көрдү.
Өлүм дијарында вә көлкәсиндә
отуранлара ишыг доғду.»
17 Иса вә’з едиб: «Төвбә един, чүнки
Сәмави Сәлтәнәт јахындыр», – демәјә
о вахтдан башлады.

Иса илк шакирдләрини сечир

(Марк 1:16-20, Лука 5:1-11)

18 Галилеја көлү јанындан кечәркән,
суја тор атан ики гардашы, Петер
адланан Шимону вә онун гардашы
Андреји көрдү; чүнки онлар балыгчы
идиләр.
19 Иса онлара деди: «Ардымча
кәлин, Мән сизи инсан тутан балыг-
чылар едәчәјәм.»
20 Онлар да һәмин анда торлары
атыб Онун ардынча кетдиләр.
21 Орадан ирәли кедиб башга ики
гардашы, Зеведејин оғлу Јагубу вә
гардашы Јәһјаны, аталары Зеведеј илә
бәрабәр гајыгда торларыны тә’мир
едән көрдү вә онлары чағырды.
22 Онлар да һәмин анда гајығы вә
аталарыны гојуб Исанын ардынча
кетдиләр.

Иса хәстәләри сағалдыр

(Лука 6:17-19)

23 Вә Иса бүтүн Галилејаны кәзәрәк,
онларын синагогларында өјрәдиб,
Сәмави Сәлтәнәт Мүждәсини тәблиғ
едир, халг арасында һәр чүр хәстәлик
вә нахошлуғу сағалдырды.
24 Онун һаггындакы хәбәр бүтүн
Суријаја јајылды; вә мүхтәлиф хәс-
тәликләрә вә дәрдләрә тутулмуш
хәстәләри, чинләрә тутуланлары,

епилептикләри вә ифличләри Онун
јанына кәтирдиләр вә онлары са-
ғалтды.
25 Галилејадан, Декаполисдән,
Јерусәлимдән, Јәһудејадан вә Иордан
чајынын о тајындан бөјүк издиһам
Онун ардынча кедирди.

БЕШИНЧИ ФӘСИЛ

Һәгиги бәхтијарлыг

(Лука 6:20-23)

1 ИСА издиһамы көрүб дағa чыхды;
вә Өзү отурдугда, шакирдләри Онун
јанына кәлдиләр.
2 Вә О, сөз ачыб онлара белә өјүд
верди:
3 «Руһән јохсуллар нә бәхтијар-
дырлар! Чүнки Сәмави Сәлтәнәт
онларындыр.
4 Јаслы оланлар нә бәхтијардырлар!
Чүнки онлар тәсәлли тапачаглар.
5 Һәлимләр нә бәхтијардырлар!
Чүнки јери мирас алачаглар.
6 Салеһлијә чан атыб она сусајан-
лар нә бәхтијардырлар! Чүнки онлар
дојачаглар.
7 Мәрһәмәтли оланлар нә бәхти-
јардырлар! Чүнки онлара мәрһәмәт
едиләчәкдир.
8 Үрәји тәмиз оланлар нә бәхти-
јардырлар! Чүнки онлар Аллаһы
көрәчәкләр.
9 Сүлһпәрвәрләр нә бәхтијар-
дырлар! Чүнки онлара Аллаһын
оғуллары дејиләчәк.
10 Салеһлик уғрунда тә'гиб еди-
ләнләр нә бәхтијардырлар! Чүнки
Сәмави Сәлтәнәт онларындыр.
11 Мәнә көрә инсанлар сизи тәһгир
вә тә'гиб едәчәкләри, јалан сөјләјиб
сизә һәр чүр бөһтан атачаглары заман
сиз нә бәхтијарсыныз!
12 Севинин вә шадланын! Чүнки
көјләрдә мүкафатыныз бөјүкдүр;
чүнки сиздән габаг пејғәмбәрләри дә
белә тә'гиб етмишләр.

Дуз вә нур

13 Сиз Јер күрәсинин дузусунуз;
амма дуз дадсыз оларса, о нә илә
дузланар? Артыг чөлә атылыб,
инсанларын ајаглары алтында әзил-
мәкдән башга бир шејә јарамаз.
14 Сиз дүнјанын нурусунуз. Дағын
зирвәсиндә гурулан шәһәр кизли гала
билмәз.
15 Вә чыраг јандыраркән, ону габын
алтына гојмазлар, амма чырагдана
гојарлар ки, евдә оланларын һамы-
сыны ишыгландырсын.
16 Гој сизин нурунуз инсанларын
гаршысында елә парласын ки, хејирхаһ
ишләринизи көрсүнләр вә Көјләрдәки
Атаныза һәмд етсинләр.

Мүгәддәс Ганунун әһәмијјәти

17 Санмајын ки, Мән Мүгәддәс
Гануну вә пејғәмбәрләрин јазыларыны
позмаға кәлдим; Мән позмаг үчүн
јох, ичра етмәк үчүн кәлдим.
18 Чүнки сизә доғрусуну дејирәм:
Көј вә јер кечиб кетмәдән, һәр шеј
ичра олмадан, Ганундан ән кичик бир
һәрф вә ја бир нөгтә белә јох олма-
јачагдыр.
19 Беләликлә бу ән кичик әмрләрдән
бирини ким позарса вә белә етмәји
инсанлара өјрәдәрсә, Сәмави Сәлтә-
нәтдә о ән кичик адланачагдыр; вә
онлара ким әмәл едәр вә өјрәдәрсә,
Сәмәви Сәлтәнәтдә бөјүк адла-

начагдыр.

20 Чүнки сизә дејирәм ки, салеһлијиниз дин алимләринин вә фарисејләрин салеһлијиндән үстүн олмаса, Сәмави Сәлтәнәтә әсла кирмәјәчәксиниз.

Һирс вә гатиллик

21 Сиз ешитмисиниз ки, гәдим заманларын адамларына дејилмишди: ”Гатиллик етмә; ким гатиллик едәрсә, мүһакимә олунмалыдыр.”

22 Мән исә сизә дејирәм: Гардашына бош јерә һирсләнән һәр адам мүһакимә олуначагдыр; гардашына ”рага”* дејәрсә, Синедрионун һөкмүнә мә'руз галачагдыр. Вә ким ”сәфеһ” дејәрсә, чәһәннәм одуна мә'руз галачагдыр.

23 Беләликлә, әкәр өз гурбаныны гурбанкаһ гаршысына кәтирдијин заман орада јадына дүшсә ки, гардашынын сәнә гаршы бир шикајәти вар,

24 Гурбаныны орада гурбанкаһын гаршысында гој, кет әввәлчә гардашын илә барыш вә ондан сонра кәл, гурбаныны тәгдим ет.

25 Рәгибинлә јолда икән тез узлаш ки, рәгибин сәни һакимә, һаким дә сәни мә'мура вермәсин вә зиндана атылмајасан.

26 Доғрусуну сәнә дејирәм: Сон кодранты* вермәдән, орадан әсла чыхмајачагсан.

Зина вә бошанмаг

27 /Гәдим заманларын адамларына:/ ”Зина етмә”, – дејилдијини ешитмисиниз.

28 Амма Мән сизә дејирәм: Бир гадына шәһвәтлә бахан һәр адам, артыг үрәјиндә онунла зина етмиш олур.

29 Әкәр сағ көзүн сәни пис јола чәксә* ону чыхар вә өзүндән харич ет; чүнки сәнин үчүн үзвләриндән биринин јох олмасы, бүтүн бәдәнинин чәһәннәмә атылмасындан јахшыдыр.

30 Вә әкәр сағ әлин сәни пис јола чәксә* ону кәс вә өзүндән харич ет; чүнки сәнин үчүн үзвләриндән биринин јох олмасы, бүтүн бәдәнинин чәһәннәмә атылмасындан јахшыдыр.

31 ”Ким арвадыны бошајарса, она бошанма кағызы версин”, – дејилмишдир.

32 Мән исә сизә дејирәм ки, чинси әхлагсызлыгдан башга бир сәбәблә арвадыны бошајан һәр кәс, ону зинаја дүчар едир; вә ким бошанмыш гадынла евләнәрсә, зина едир;

Анд ичмәк

33 Јенә, гәдим заманларын адамларына: ”Андыны позма вә андларыны Рәбб гаршысында јеринә јетир”, – дејилдијини ешитмисиниз.

34 Мән исә сизә дејирәм: һеч вахт анд ичмә; нә көјә, чүнки о Аллаһын тахтыдыр;

35 Нә јерә, чүнки Онун ајаглары үчүн пајәндаздыр; нә дә Јерусәлимә, чүнки о, бөјүк Һөкмдарын шәһәридир.

36 Башына да анд ичмә; чүнки сән бир дәнә дә олса сачы ағ вә ја гара едә билмәзсән.

**22. рага – јә'ни, ахмаг, ағылсыз.*
**26. кодрант – хырда пул.*

**29, 30. пис јола чәксә – һәрфи тәрчүмә, ”бүдрәтсә”.*

37 Анчаг сөзүнүз: ”Бәли, Бәли”, ”Хејр, Хејр” олсун; бундан артығы шејтандандыр.

Көзә көз, дишә диш
(Лука 6:29-30)

38 ”Көзә көз, дишә диш” дејилдијини ешитмисиниз.
39 Мән исә сизә дејирәм: Пислијә мүгавимәт көстәрмә; әксинә, ким сәнин сағ јанағына вурарса, она сол јанағыны да чевир.
40 Вә әкәр бири мәһкәмәјә кедиб, сәнин көјнәјини алмаг истәрсә, она үст палтарыны да вер.
41 Вә ким сәнинлә бир мил кетмәк истәрсә, онунла ики мил кет.
42 Сәндән диләјәнә вер, сәндән борч истәјәндән үз чевирмә.

Дүшмәнләринизи севин
(Лука 6:27-28, 32-36)

43 ”Гоншуну сев вә дүшмәнинә нифрәт ет”, – дејилдијини ешитмисиниз.
44 Мән исә сизә дејирәм: Дүшмәнләринизи севин, сизә ләʼнәт охујанлара хејир-дуа верин, сизә нифрәт едәнләрә јахшылыг един, сизә әзијјәт вериб, тәʼгиб едәнләр үчүн дуа един ки,
45 Сиз, көјләрдә олан Атанызын оғуллары оласыныз. Чүнки О, Өз күнәшинә әмр едир ки, пис вә јахшы адамларын үзәринә доғсун; вә салеһ оланлар илә олмајанларын үзәринә јағышлар көндәрир.
46 Чүнки әкәр сизи севәнләри севәрсинизсә, сизә нә мүкафат олачаг? Веркијығанлар да белә етмирләрми?
47 Вә јалныз гардашларынызы саламлајырсынызса, хүсуси бир шеј едирсинизми? Бүтпәрәстләр дә елә етмирләрми?
48 Беләликлә, Сәмави Атаныз камил олдуғу кими, сиз дә камил олун.

АЛТЫНЧЫ ФӘСИЛ

Сәдәгә вермәк

1 ЕҺТИЈАТЛЫ олун, инсанлара өзүнүзү көстәрмәк үчүн јахшылыг етмәјин; јохса Сәмави Атаныздан мүкафат алмазсыныз.
2 Беләликлә, сәдәгә вердијин заман, икиүзлү адамларын халг гаршысында шөһрәт газанмаг үчүн синагогларда вә күчәләрдә етдикләри кими, өз өнүндә чар чәкмә*. Доғрусуну сизә дејирәм: Онлар мүкафатларыны алдылар.
3 Сән сәдәгә вердијин заман исә, гој сол әлин сағ әлинин нә етдијини билмәсин.
4 Сәдәгән кизли олсун; кизлини көрән Атан да сәнә ачыгчасына әвәзини верәчәкдир.

Дуа
(Лука 11:2-4)

5 Дуа етдијин заман да икиүзлүләр кими олма; чүнки инсанлар онлары көрсүнләр дејә, синагогларда вә күчә тинләриндә дуруб дуа етмәји севирләр. Доғрусуну сизә дејирәм: онлар мүкафатларыны алдылар.
6 Сән исә дуа етдијин заман өз отағына кир вә гапыны бағлајараг,

**2. һәрфи тәрчүмә, ”Шејпур чалдырма”.*

кизлиндә олан Атана дуа ет; кизлини көрән Атан сәнә ачыгчасына әвәзини верәчәкдир.

7 Дуа етдијиниз заман бүтпәрәстләр кими бош сөзләр сөјләмәјин; зира онлар санырлар ки, чох данышмагла ешидиләчәкләр.

8 Онлара бәнзәмәјин; чүнки Атаныз сизин нәләрә еһтијачыныз олдуғуну сиз Ондан диләмәздән әввәл билир.

9 Буна көрә сиз белә дуа един:
"Еј көјләрдә олан Атамыз,
Адын мүгәддәс тутулсун.
10 Сәлтәнәтин кәлсин.
Көјдә олдуғу кими,
Јердә дә Сәнин ирадән олсун.
11 Күндәлик чөрәјимизи бизә бу күн вер;
12 Вә бизә борчлу оланлары бағышладығымыз кими,
Бизим борчларымызы да бағышла;
13 Вә бизи имтаһана чәкмә,
Лакин бизи шәрдән*хилас ет.
/Чүнки сәлтәнәт, гүдрәт вә иззәт
Әбәди олараг Сәниндир. Амин./"

14 Чүнки инсанларын тәгсирләрини бағышласаныз, сәмави Атаныз сизи дә бағышлар.

15 Амма сиз инсанларын күнаһларыны бағышламасаныз, Атаныз да сизин күнаһларынызы бағышламаз.

Оруч

16 Вә оруч тутдуғунуз заман, икиүзлүләр кими гашгабагла кәзмәјин; она көрә ки, онлар оруч тутдугларыны инсанлара көстәрмәк үчүн өзләрини гәмкин тутурлар. Доғрусуну сизә дејирәм: онлар мүкафатларыны алдылар.

17 Амма сән оруч тутдуғун заман, башына јағ сүрт вә үзүнү ју;

18 Та ки, инсанлара јох, кизлиндә олан Атана оручлу көрүнәсән; вә кизлини көрән Атан сәнә ачыгчасына әвәзини верәчәкдир.

Сәмави хәзинәләр

(Лука 12:33-36, 16:13)

19 Јер үзүндә өзүнүзә хәзинәләр јығмајын; орада күвә вә пас онлары мәһв едәр; вә oраја оғрулар кирәр вә оғурларлар.

20 Лакин өзүнүзә көјдә хәзинәләр јығын ки, орада нә күвә, нә пас мәһв едәр вә нә оғрулар ораја кирәрләр, нә дә оғурларлар.

21 Чүнки хәзинәниз һарадаса, үрәјиниз дә орада олачагдыр.

22 Бәдәнин чырағы көздүр; беләликлә, көзүн сағлам олса, бүтүн бәдәнин дә нурлу олачагдыр.

23 Әкәр көзүн шикәст олса, бүтүн бәдәнин гаранлыг олар. Беләликлә, сәндәки "нур" гаранлыгса, о гаранлыг нә дәриндир!

24 Һеч ким ики ағаја гуллуг едә билмәз. Чүнки ја биринә нифрәт едәчәк, дикәрини исә севәчәк, ја да биринә бағлы галачаг, дикәринә исә хор бахачагдыр. Сиз Аллаһа вә мамона* гуллуг едә билмәзсиниз.

Гајғы чәкмәјин

(Лука 12:22-31)

25 Бунун үчүн сизә дејирәм: Нә јејәчәксиниз јахуд нә ичәчәксиниз дејә

**13. шәрдән – јахуд, шејтандан.*

**24. Мамон – Арами сөзүдүр, бүтпәрәстләрдә сәрвәт танрысы. Даһа сонра "сәрвәт, пул" мә'насына кәлмишдир.*

чанынызын, нә кејәчәксиниз дејә бәдәнинизин гајғысына галмајын. Чан јемәкдән вә бәдән кејимдән даһа ваҹиб дејилми?

26 Көјүн гушларына бахын, онлар нә әкир, нә бичир, нә дә амбарларда топлајырлар; вә сәмави Атаныз онлары једиздирир. Сиз онлардан даһа дәјәрли дејилсинизми?

27 Сизләрдән ким гајғы чәкмәклә бојуну бир аршын артыра биләр?

28 Вә нә үчүн палтардан өтрү гајғы чәкирсиниз? Тарла занбагларынын нечә бөјүдүкләринә бахын; нә зәһмәт чәкирләр, нә дә иплик әјирирләр;

29 Амма сизә дејирәм ки, һәтта Сүлејман белә, бүтүн иззәтиндә бунлардан бири кими кејинмәмишди.

30 Лакин әкәр Аллаһ бу күн мөвчуд олуб сабаһ очаға атылан тарла отуну белә кејиндирирсә, сизи кејиндирәчәји даһа чох јәгин дејилми, еј аз иманлылар?

31 Беләликлә: ”Нә јејәчәјик?”, ”Нә ичәчәјик?”, ”Нә кејәчәјик?” – дејә гајғы чәкмәјин.

32 Чүнки бүтүн бу шејләри бүтпәрәстләр ахтарырлар; сәмави Атаныз да бүтүн бу шејләрә еһтијач дујдуғунузу билир.

33 Лакин әввәлчә Аллаһын Сәлтәнәтини вә Онун салеһлијини ахтарын; вә бунларын һамысы сизә әлавә олараг вериләчәкдир.

34 Буна көрә, сабаһ үчүн гајғы чәкмәјин; она көрә ки, сабаһкы күн өзү үчүн гајғы чәкәчәкдир. Һәр күнүн өз һөкмү вар.

ЈЕДДИНЧИ ФӘСИЛ

Мүһакимә етмәјин

(Лука 6:37-38, 41-42)

1 МҮҺАКИМӘ етмәјин ки, мүһакимә олунмајасыныз.

2 Чүнки нә һөкмлә мүһакимә етсәниз, онунла да мүһакимә олуначагсыныз; вә һансы өлчү илә өлчсәниз, о өлчү илә дә сизә өлчүләчәкдир.

3 Вә нә үчүн гардашынын көзүндә түкү көрүрсән, өз көзүндә исә тири сечмирсән?

4 Јахуд өз көзүндә тир олдуғу һалда, гардашына нечә дејәрсән ки, ”Гој көзүндәки түкү чыхарым.”

5 Еј икиүзлү! Габагча өз көзүндән тири чыхар. Онда гардашынын көзүндәки түкү нечә чыхармағы јахшы көрәрсән.

6 Мүгәддәс сајдығынызы көпәкләрә вермәјин вә мирвариләринизи донузларын габағына атмајын ки, онлары ајаглары алтында тапдаламасынлар вә дөнүб сизи парчаламасынлар.

Аллаһдан диләјин

(Лука 11:9-13)

7 Диләјин, сизә вериләчәк; ахтарын, тапачагсыныз; гапыны дөјүн, сизә ачылачаг.

8 Чүнки һәр диләјән алыр, ахтаран тапыр вә гапы ону дөјәнә ачылыр.

9 Аранызда елә бир адам вармы ки, оғлу ондан чөрәк истәдикдә, она даш версин?

10 Јахуд балыг истәдикдә, она илан версин?

11 Беләликлә, әкәр сиз пис олдуғунуз
һалда өз өвладларыныза јахшы һәдиј-
јәләр верә билирсинизсә, көјләрдә олан
Атанызын Ондан диләјәнләрә јахшы
шејләр верәчәји нә гәдәр јәгиндир!
12 Буна көрә, инсанларын сизинлә
нечә рәфтар етмәсини истәјирсинизсә,
сиз дә онларла елә рәфтар един. Чүнки
Мүгәддәс Ганун вә пејғәмбәрләр белә
хүласә едилир.

Дар гапы вә кениш гапы
(Лука 13:24)

13 Дар гапыдан кирин; чүнки һәлака
апаран гапы кениш вә јол енлидир; вә
ондан кирәнләр чохдур.
14 Чүнки һәјата апаран гапы дар вә
јол енсиздир вә ону тапанлар аздыр.*

Ағач вә бәһрәси
(Матта 12:33-35, Лука 6:43-45)

15 Јаланчы пејғәмбәрләрдән го-
рунун; онлар јаныныза гојун чилдиндә
кәләрләр, амма дахилдә вәһши гурд-
дурлар.
16 Онлары бәһрәләриндән таны-
јачагсыныз. Инсанлар тиканлардан
үзүм, јахуд гангалдан әнчир јығыр-
лармы?
17 Беләликлә, һәр јахшы ағач
хејирли мејвә верәр; пис ағач исә чүрүк
мејвә верәр.
18 Јахшы ағач чүрүк мејвә верә
билмәз; пис ағач да хејирли мејвә верә
билмәз.
19 Хејирли мејвә вермәјән һәр ағач
кәсиләр вә ода атылар.
20 Беләликлә онлары бәһрәлә
риндән танıјачагсыныз.
21 Мәнә ”Ја Рәбб, ја Рәбб”, – дејән
һәр кәс Сәмави Сәлтәнәтә кирмәјә-
чәкдир; анчаг көјләрдә олан Атамын
ирадәсини јеринә јетирән ораја
кирәчәкдир.
22 О күндә бир чохлары Мәнә: ”Ја
Рәбб, ја Рәбб, биз Сәнин адынла
пејғәмбәрлик етмәдикми? Сәнин
адынла чинләри чыхармадыгмы? Вә
Сәнин адынла чох мө’чүзәләр јарат-
мадыгмы?” – дејәчәкләр.
23 Вә онда Мән онлара ачыгча
сөјләјәчәјәм: ”Мән сизи һеч вахт
танымамышам, јанымдан чәкилин,
һагсызлыг едәнләр!”

Ағыллы бәнна вә ағылсыз бәнна
(Лука 6:47-49)

24 Беләликлә, Мәним бу сөзләрими
ким ешидиб онлары һәјата кечирирсә,
ону өз евини даш үзәриндә гуран
ағыллы адама бәнзәдирәм.
25 Јағыш јағды, селләр кәлди, јелләр
әсди вә о евә һүчум етди. Ев учмады;
чүнки тәмәли даш үстә гурулмушду.
26 Вә Мәним бу сөзләрими ешидиб,
онлары һәјата кечирмәјән һәр кәс,
евини гум үзәриндә тикән ағылсыз
адама бәнзәр.
27 Јағыш јағды, селләр кәлди, јелләр
әсди вә о евә һүчум етди. Ев учду; вә
онун јыхылмасы бир мүсибәт олду.»
28 Иса бу сөзләри битирдикдән
сонра, халг Онун тә’лиминә тәәч-
чүбләнди.
29 Чүнки Иса онлара дин алимләри
вә фәрисејләр кими дејил, һакимијјәт
саһиби кими тә’лим едирди.

**14. Ән әски мәтнләрдә – ”Һәјата апаран гапы нә дар, вә јол нә енсиздир! Ону тапанлар да аздыр.”*

СӘККИЗИНЧИ ФӘСИЛ

Иса бир чүзамлыны сағалдыр
(Марк 1:40-45, Лука 5:12-16)

1 ДАҒДАН ендиҹи заман, Онун ардынча бөјүк издиһам кетди.

2 Вә будур, бир чүзамлы кәлиб: «Ја Рәбб, әкәр истәсән, мәни саф едә биләрсән» – дејәрәк Она сәчдә гылды.

3 Иса да әлини узатды вә: «Истәјирәм, саф ол», – дејәрәк она тохунду; вә о, дәрһал чүзамдан тәмизләнди.

4 Иса она деди: «Бах! Һеч кимә бир сөз демә, анҹаг кет, өзүнү каһинә көстәр вә инсанлара шәһадәт олсун дејә Мусанын әмр етдији гурбаны тәгдим ет.»

Јүзбашынын иманы
(Лука 7:1-10)

5 Иса Кефернаһума кирәркән, бир јүзбашы Она јахынлашыб јалварды:

6 «Ја Рәбб, нөкәрим ифлиҹ олуб, чох әзаб чәкир, евдә јатыр.»

7 Иса исә она деди: «Мән кәлиб ону сағалдарам.»

8 Јүзбашы ҹаваб верәрәк деди: «Ја Рәбб, мән лајиг дејиләм ки, Сән мәним дамым алтына кирәсән. Анҹаг бирҹә сөз де ки, нөкәрим сағалсын.

9 Чүнки мән дә асылы адамам вә табелијимдә әскәрләр вар; мән биринә: "Кет!" – десәм, кедәр; дикәринә: "Кәл!" – десәм, кәләр; вә гулума: "Буну ет!" – десәм, едәр.»

10 Иса буну ешитдикдә тәәҹҹүбләнди вә ардынча кәләнләрә деди: «Сизә доғрусуну дејирәм: Мән Исраилдә белә бу гәдәр бөјүк имана раст кәлмәдим.

11 Сизә дејирәм ки, шәргдән вә гәрбдән бир чохлары кәләҹәкләр вә Сәмави Сәлтәнәтдә Ибраһим, Исһаг вә Јагуб илә сүфрәјә отураҹаглар;

12 Сәлтәнәтин оғуллары исә чөл гаранлығына атылаҹаглар; орада ағлашма вә диш гычыртма олаҹагдыр.»

13 Вә Иса јүзбашыја деди: «Кет, сәнә иман етдијин кими олсун.» Нөкәр дә о саат јахшы олду.

Иса бир чох адамлары сағалдыр
(Марк 1:29-34, Лука 4:38-41)

14 Иса Петерин евинә кәлиб, онун гајнанасынын гыздырма ичиндә јатдығыны көрдү.

15 Иса онун әлинә тохунду вә гыздырма гадыны тәрк етди; о да галхыб онлара* хидмәт етмәјә башлады.

16 Ахшам олдугда исә, ҹинә тутулмуш бир чох адамлары Исанын јанына кәтирдиләр. Вә О, сөз илә пис руһлары чыхартды вә хәстәләрин һамысыны сағалтды ки,

17 Јешаја пејғәмбәр васитәсилә сөјләнән: «Бизим нахошлугларымызы Өзүнә көтүрдү вә хәстәликләримизи Өзү дашыды», – сөзү јеринә јетсин.

Исанын шакирди олмағын баһасы
(Лука 9:57-62)

18 Иса әтрафында бөјүк издиһамы көрдүкдә, шакирдләринә әмр етди ки, о бири саһилә кечсинләр.

19 Бу заман бир дин алими кәлиб Она деди: «Мүәллим! Һараја кетсән, Сәнин ардынча кедәрәм.»

**15. онлара – ән әски мәтнләрдә "Она" (јә'ни, Исаја*

20 Иса она деди: «Түлкүләрин һини вә көј гушларынын јувасы вардыр; Инсан Оғлу исә башыны сөјкәмәјә јер тапмыр.»
21 Шакирдләрдән бир башгасы Исаја деди: «Ја Рәбб, мәнә изин вер әввәлчә кедим, атамы дәфн едим.»
22 Иса исә она деди: «Мәним ардымча кәл; гој өлүләр өз өлүләрини дәфн етсинләр.»

Иса фыртынаны сакитләшдирир

(Марк 4:35-41, Лука 8:22-25)

23 Иса гајыға миндији заман шакирдләри дә Онун ардынча кетдиләр.
24 Вә будур, көлдә бөјүк бир фыртына башлады, елә ки, гајыг далғаларла өртүлдү; Иса исә јатырды.
25 Шакирдләр јахынлашыб, Исаны ојадараг Она дедиләр: «Бизи хилас ет, ја Рәбб, һәлак олуруг!»
26 Иса онлара деди: «Еј аз иманлы адамлар! Сиз нијә горхагсыныз?» Сонра дуруб, күләкләрә вә көлә гадаған етди вә дәрин сүкут чөкдү.
27 Адамлар: «Бу Кимдир ки, күләкләр дә, көл дә Она итаәт едир?» – дејәрәк тәәччүбләндиләр.

Чинә тутулмуш ики нәфәр сағалдылыр

(Марк 5:1-20, Лука 8:26-39)

28 Иса о бири саһилдә јерләшән гадаралыларын* мәмләкәтинә кәлдији заман, гәбирлик мағаралардан чыхан чинә тутулмуш ики нәфәр Ону гаршылады. Онлар чох азғын идиләр вә һеч ким о јолдан кечә билмәзди.
29 Вә будур, онлар бағырдылар: «Еј Аллаһын Оғлу Иса, биздән нә истәјирсән? Бураја, вахтындан габаг бизә әзаб вермәјәми кәлмисән?»
30 Онлардан узагда бөјүк бир донуз сүрүсү отлајырды.
31 Чинләр Исаја јалвардылар: «Бизи чыхарсан, донуз сүрүсүнә көндәр.»
32 О, онлара деди: «Кедин!» Онлар да чыхыб, донуз сүрүсүнә кирдиләр. Вә будур, бүтүн сүрү сылдырымдан ашағы, көлә атылыб, суда боғулду.
33 Чобанлар исә гачдылар вә шәһәрә кәлдикләри заман һәр шеји вә чинлиләрин башына кәлән әһвалаты хәбәр вердиләр.
34 Вә будур, Исаны гаршыламаг үчүн бүтүн шәһәр чөлә чыхды; вә Ону көрдүкдә торпагларындан кетмәсини Ондан хаһиш етдиләр.

**28. гадаралыларын – бә'зи мәтнләрдә, "керкесалыларын", јахуд "керасалыларын".*

ДОГГУЗУНЧУ ФӘСИЛ

Иса ифлич бир адамы сағалдыр

(Марк 2:1-12, Лука 5:17-26)

1 О ВАХТ Иса гајыға минәрәк, керијә јола дүшүб, Өз шәһәринә кәлди.
2 Вә будур, Онун јанына јатагда јатан ифлич бир адамы кәтирдиләр. Иса онларын иманыны көрәрәк, ифличә деди: «Оғлум, чәсур ол! Күнаһларын бағышланды.»
3 Вә будур, дин алимләриндән бә'зиләри өз-өзүнә: «Бу Адам күфр данышыр», – дедиләр.
4 Иса да онларын дүшүндүкләрини биләрәк деди: «Нә үчүн үрәјиниздә пис шејләр дүшүнүрсүнүз?
5 Чүнки һансы даһа асандыр: "Күнаһларын бағышланды" – де-

мәкми, јохса ”Дур, јери!” – демәкми?
6 Лакин Инсан Оғлунун јер үзүндә
күнаһлары бағышламаға сәлаһијјәти
олдуғуну биләсиниз дејә...» О вахт
ифличә деди: «Дур, јатағыны көтүр вә
евинә кет!»
7 О да дуруб евинә кетди.
8 Халг буну көрдүкдә тәәччүбләнди* вә инсанлара бу чүр сәлаһијјәт верән Аллаһа һәмд етди.

Матта шакирдләрә гошулур
(Марк 2:13-17, Лука 5:27-32)

9 Иса орадан кечәркән верки јығылан јердә отуран Матта адлы бир адамы көрүб она: «Ардымча кәл», – деди. О да галхыб Онун ардынча кетди.
10 Иса евдә отураркән бир чох веркијығанлар вә күнаһкарлар кәлиб Иса вә шакирдләри илә сүфрәдә отурдулар.
11 Фәрисејләр буну көрдүкдә Онун шакирдләринә дедиләр: «Нә үчүн Мүәллиминиз веркијығанлар вә күнаһкарларла јемәк јејир?»
12 Иса исә буну ешитдикдә онлара деди: «Сағламлар дејил, хәстәләр һәкимә мөһтачдырлар.
13 Кедин вә: ”Мән гурбан јох, мәрһәмәт истәјирәм” сөзүнүн мә’насыны өјрәнин. Чүнки Мән салеһләри дејил, күнаһкарлары /төвбәјә/ чағырмаға кәлмишәм.»

Оруч барәсиндәки суал
(Марк 2:18-22, Лука 5:33-39)

14 О заман Јәһјанын шакирдләри Онун јанына кәлиб, дедиләр: «Нә үчүн биз вә фәрисејләр чох оруч тутуруг, Сәнин шакирдләрин исә оруч тутмурлар?»
15 Иса исә онлара деди: «Адахлы оғлан јанларында олдугда, онун достлары јас тута биләрләрми? Лакин адахлынын онларын әлиндән алыначағы күнләр кәләчәкдир вә онлар о заман оруч тутачаглар.
16 Һеч ким көһнә палтара тәзә гумаш парчасындан јамаг вурмаз; гојулан јамаг көһнә палтардан гопар вә јыртыг даһа пис олар.
17 Еләчә дә јени шәрабы көһнә тулуглара долдурмазлар. Белә олса, тулуглар партлар, шәраб төкүләр, тулуглар да јарарсыз олар. Јени шәрабы тәзә тулуглара долдурурлар; о заман һәр икиси дә горунмуш олар.»

Дирилән гыз вә сағалан гадын
(Марк 5:21-43, Лука 8:40-56)

18 Бу шејләри онлара сөјләјәркән, бир рәис кәлди вә Она сәчдә гылараг деди: «Гызым инди өлүр, амма кәл әлини үстүнә гој, вә о јашајачагдыр.»
19 Иса галхыб, шакирдләри илә онун ардынча кетди.
20 Вә будур, он ики илдән бәри ајбашы ганахмасы кәсилмәјән бир гадын Исанын архасындан кәлиб Онун палтарынын әтәјинә тохунду;
21 Чүнки гадын өз-өзүнә дејирди: «Анчаг палтарына тохунсам сағалачағам.»
22 Иса да дөнүб, ону көрәрәк деди: «Чәсур ол, гызым, иманын сәни хилас етди.» Вә гадын о саат сағалды.
23 Иса рәисин евинә кәлдији заман неј чаланлары вә һәјәчан ичиндә олан издиһамы көрдү.
24 Вә онлара деди: «Чәкилин бу-

**8. тәәччүбләнди – ән әски мәтнләрдә, ”горхду”.*

радан, чүнки гыз өлмәјиб, анчаг јатыб.» Онлар Исаја күлдүләр.
25 Амма чамаат чөлә чыхарылдыгда Иса ичәри кирди вә гызын элиндән тутду; гыз исә ајаға галхды.
26 Бунун хәбәри бүтүн о әразијә јајылды.

Ики кор илә бир лал сағалдылыр

27 Иса орадан гајыдаркән Онун ардынча кедән ики кор гышгырырды: «Еј Давуд Оғлу Иса, бизә мәрһәмәт ејлә!»
28 Евә кирдикдә корлар Онун јанына кәлдиләр. Иса онлара деди: «Буну етмәјә гүдрәтим олдуғуна инанырсынызмы?» Корлар Она дедиләр: «Бәли, ја Рәбб.»
29 О заман Иса онларын көзләринә тохунараг деди: «Сизә иманыныза көрә олсун.»
30 Онларын көзләри ачылды. Иса: «Бахын, һеч ким бу һагда билмәсин», – дејә онлара чидди тапшырды.
31 Онлар исә чыхдылар вә Онун һаггындакы хәбәри о торпағын һәр јеринә јајдылар.
32 Онлар чыхаркән чинә тутулмуш лал бир адамы Исанын јанына кәтирдиләр.
33 Чин говулдугдан сонра, лал данышмаға башлады. Халг тәәччүбләнәрәк деди: «Исраилдә һәлә белә бир һадисә баш вермәмишди.»
34 Лакин фәрисејләр дејирдиләр: «О, чинләр рәисинин күчү илә чинләри говур.»

Мәһсул чох, ишчиләр аз

35 Иса бүтүн шәһәр вә кәндләри долашараг, онларын синагогларында өјрәдир вә *Сәмави* Сәлтәнәт Мүждәсини тәблиғ едиб, һәр нөв хәстәлији вә һәр нөв нахошлуғу сағалдырды.
36 Лакин издиһамы көрдүкдә Исанын онлара јазығы кәлди; чүнки чобансыз гојунлар кими тагәтсиз вә дағыныг идиләр.
37 О заман Иса шакирдләринә деди: «Мәһсул чох, ишчиләр исә аздыр.
38 Беләликлә мәһсулун Саһиби олан Рәббә јалварын ки, Өз мәһсулуну јығмаға ишчиләр көндәрсин.»

ОНУНЧУ ФӘСИЛ

Иса он ики шакирдини халгын арасына көндәрир

(Марк 3:13-19, 6:7-13, Лука 6:12-16, 9:1-6)

1 ИСА Өз он ики шакирдини јанына чағырыб мурдар руһлары чыхармаг, һәр нөв хәстәлији вә һәр чүр нахошлуғу сағалтмаг сәлаһијјәтини онлара верди.
2 Он ики һәваринин адлары бунлардыр: биринчиси, Петер адланан Шимон вә онун гардашы Андреј; Зеведејин оғлу Јагуб вә гардашы Јәһја;
3 Филип вә Бар-Талмај; Тома вә веркијыған Матта; Һалфајын оғлу Јагуб вә Тадај /ләгәби верилән Лабај/;
4 Шимон Ганај* вә Исаны әлә верән Јәһуда Искарјот.
5 Иса бу Оникиләри көндәрәркән онлара әмр едиб деди: «Дикәр халглара кедән јола чыхмајын вә самаријалыларын шәһәрләриндән һеч

**4. Ганај – Арами сөздүр. Ромалылара гаршы мүгәддәс мүһарибәјә һазырлашан јәһуди вәтәнпәрвәр тәшкилатынын үзвүнә верилән ад.*

биринә кирмәјин;
6 Анчаг ән чох Исраил халгынын
гејб олмуш гојунларынын јанына
кедин.
7 Вә кедәркән: "Сәмави Сәлтәнәт
јахындыр", – дејә тәблиғ един.
8 Хәстәләри сағалдын, чүзамлы-
лары сафлашдырын, өлүләри ди-
рилдин, чинләри чыхарын; мүфтә
алдыныз, мүфтә верин.
9 Кәмәрләриниздә нә гызыл, нә
күмүш, нә дә мис көтүрүн;
10 Нә јолчулуг үчүн торба, нә ики
дәст көјнәк, нә чарыг, нә дәјәнәк алын;
чүнки ишчи өз рузисинә лајигдир.
11 Һансы шәһәрә, ја кәндә кирсәниз,
орада лајагәтли кимдирсә ахтарын вә
јола чыхана гәдәр орада галын.
12 Евә кирәркән ев сакинләрини
саламлајын.
13 Әкәр о ев лајагәтли исә, сала-
мыныз онун үзәринә кәлсин; лајагәтли
дејилсә, саламыныз сизә кери дөнсүн.
14 Ким сизи гәбул етмәз вә сөзлә-
ринизи динләмәзсә, о евдән вә ја
шәһәрдән чыхаркән ајагларыныздакы
тозу чырпын.
15 Сизә доғрусуну дејирәм: Содом
вә Һоморра дијарынын һалы гијамәт*
күнүндә о шәһәрин һалындан даһа
асан олачагдыр.

Шакирдләрин чәкәчәји сыхынтылар
(Марк 13:9-13, Лука 21:12-17)

16 Будур, сизи гурдлар арасына
гојунлар кими көндәрирәм; беләликлә,
иланлар кими мүдрик вә көјәрчинләр
кими мә'сум олун.
17 Инсанлардан исә өзүнүзү көз-
ләјин; чүнки онлар сизи мәһкәмәләрә
верәчәк, синагогларында дөјәчәкләр;
18 Онлара вә дикәр халглара шә-
һадәт үчүн Мәнә көрә валиләрин вә
һөкмдарларын јанына апарыла-
чагсыныз.
19 Лакин онлар сизи әлә вердикләри
заман, нечә вә ја нә дејәчәјинизин
гајғысына галмајын; чүнки нә сөјлә-
јәчәјиниз о анда сизә билдириләчәкдир.
20 Чүнки сөјләјән сиз дејилсиниз,
сиздә сөјләјән Атанызын Руһудур.
21 Гардаш гардашы, ата өвладыны
өлүмә тәслим едәчәк, өвладлар ата-
аналарына баш галдырачаг вә онлары
өлдүрдәчәкләр.
22 Вә Мәним адыма көрә һамы
сизә нифрәт едәчәк. Лакин ахыра гәдәр
сәбр едән хилас олачагдыр.
23 Сизи бир шәһәрдә тә'гиб ет-
дикләри заман, о бирисинә гачын;
чүнки сизә доғрусуну дејирәм: Сиз
Исраил шәһәрләрини долашыб гур-
тармамыш, Инсан Оғлу кәләчәкдир.
24 Шакирд мүәллиминдән үстүн
дејилдир; гул да ағасындан үстүн
дејилдир.
25 Шакирдин өз мүәллими кими вә
гулун өз ағасы кими олмасы онлара
кифајәтдир. Әкәр ев саһибинә Баал-
Зевул дедиләрсә, онун аилә үзвләринә
даһа артыг дејәчәкләр!

Кимдән горхмалы
(Лука 12:2-9)

26 Беләликлә, онлардан горхмајын.
Чүнки елә кизли бир шеј јохдур ки,
ачылмасын; вә елә хәлвәти бир шеј
јохдур ки, билинмәсин.
27 Сизә гаранлыгда нә сөјләјирәмсә,
ону ајдынлыгда сөјләјин; вә гула-
ғыныза пычылданананы дамлардан

15. гијамәт – һәрфи тәрчүмә «һөкм».

тәблиғ един.
28 Бәдәни өлдүрүб чаны өлдүрә билмәјәнләрдән дә горхмајын; анчаг даһа артыг чәһәннәмдә һәм бәдәни, һәм чаны һәлак етмәјә гадир Оландан* горхун.
29 Мәкәр ики сәрчә бир ассаријә* сатылмырмы? Вә Атанызын һөкмү олмадыгда, онлардан һеч бири јерә дүшмәз.
30 Сизин исә башыныздакы сачлар да белә сајылмышдыр.
31 Одур ки, горхмајын; сиз бир чох сәрчәдән даһа дәјәрлисиниз.
32 Ким Мәни инсанлар гаршысында играр едәрсә, Мән дә ону көјләрдә олан Атамын гаршысында играр едәрәм.
33 Амма ким Мәни инсанлар гаршысында инкар едәрсә, Мән дә ону көјләрдә олан Атамын гаршысында инкар едәрәм.

Исаја лајиг олмаг
(Марк 9:41, Лука 12:51-53, 14:26-27)

34 Фикирләшмәјин ки, јер үзүнә сүлһ кәтирмәјә кәлмишәм; Мән сүлһ дејил, гылынч кәтирмәјә кәлмишәм.
35 Чүнки Мән оғулу атадан, гызы анадан вә кәлини гајнанадан ајырмаға кәлмишәм;
36 Вә инсанын дүшмәнләри өз евинин сакинләри олачагдыр.
37 Атасыны вә ја анасыны Мәндән артыг севән Мәнә лајиг дејил; оғлуну вә ја гызыны Мәндән артыг севән Мәнә лајиг дејил.
38 Вә чармыхыны көтүрүб, Мәним ардымча кәлмәјән Мәнә лајиг дејил.
39 Чаныны горујан ону итирәчәк; Мәним уғрумда чаныны итирән ону горујачагдыр.
40 Сизи гәбул едән, Мәни гәбул едир; вә Мәни гәбул едән, Мәни Көндәрәни гәбул едир.
41 Пејғәмбәри пејғәмбәр наминә гәбул едән, пејғәмбәр мүкафатыны алачагдыр. Салеһи салеһ наминә гәбул едән, салеһ мүкафатыны алачагдыр.
42 Вә ким бу кичикләрдән биринә шакирд олдуғу үчүн јалныз бир каса сојуг су ичирдәрсә, сизә доғрусуну дејирәм ки, мүкафатсыз галмајачагдыр.»

ОН БИРИНЧИ ФӘСИЛ

Иса Мәсиһ вә Јәһја Пејғәмбәр
(Лука 7:18-35)

1 ИСА Он ики шакирдинә нәсиһәт вериб битирдикдән сонра, орадан кетди ки, онларын шәһәрләриндә өјрәдиб тәблиғ етсин.
2 Јәһја исә зинданда Мәсиһин етдикләрини ешидәрәк шакирдләриндән икисини көндәрди ки,
3 Она десинләр: «Кәлмәли олан Сәнсәнми, јохса башгасынымы көзләјәк?»
4 Иса да чавабында онлара деди: «Кедин, нә ешитдијинизи вә көрдүјүнүзү Јәһјаја билдирин:
5 Корлар көрүр, ахсаглар јеријир, чүзамлылар сафлашыр, карлар ешидир, өлүләр дирилир вә јохсуллара Мүждә тәблиғ олунур.
6 Вә Мәндән өтрү бүдрәмәјән нә бәхтијардыр!»
7 Онлар кедәркән Иса халга Јәһја һаггында сөјләмәјә башлады: «Сәһраја нә көрмәјә кетдиниз? Күләјин тәр-

*28. јә'ни, Аллаһдан.
*29. Ассари – Хырда пул.

пәтдији гамышымы?
8 Ахы нә көрмәјә кетдиниз? Зәриф
палтар кејмиш бир адамымы? Амма
зәриф палтар кејәнләр һөкмдарларын
сарајларындадырлар.
9 Бәс нә көрмәјә кетдиниз? Бир
пејғәмбәрими? Бәли, сизә дејирәм,
һәтта пејғәмбәрдән артыг оланы.
10 Бу о адамдыр ки, онун һаггында
јазылыб: ”Будур, Сәнин өнүнә Өз
елчими көндәрирәм. О, Сәндән габаг
Сәнин јолуну һазырлајачагдыр.”
11 Сизә доғрусуну дејирәм: Га-
дындан доғуланлар арасында, вәфтиз
едән Јәһјадан даһа бөјүјү олма-
мышдыр; амма Сәмави Сәлтәнәтдә
ән кичик олан ондан бөјүкдүр.
12 Вәфтиз едән Јәһјанын күн-
ләриндән индијә гәдәр Сәмави Сәл-
тәнәт зорла көтүрүлүр вә зор иш-
ләдәнләр ону әлә кечирирләр.
13 Чүнки бүтүн пејғәмбәрләр вә
Мүгәддәс Ганун Јәһјаја гәдәр ола-
чаглары әввәлчәдән билдирдиләр.
14 Вә әкәр ону гәбул етмәк истә-
јирсинизсә, кәлмәли олан Илјас одур.
15 Гулаглары олан ешитсин!
16 Бәс бу нәсли нәјә бәнзәдим? О,
базар мејданында отуран вә јол-
дашларына мүрачиәт едәрәк:
17 ”Биз сизә түтәк чалдыг, сиз ој-
намадыныз; биз сизә гәмли маһнылар
охудуг, сиз ағламадыныз”, – дејән
ушаглара бәнзәјир.
18 Чүнки Јәһја кәлдикдә нә *чөрәк*
јејир, нә *шәраб* ичирди; вә дејирләр ки:
”Онда чин вар.”
19 Инсан Оғлу кәлдикдә јејир вә
ичир; вә дејирләр: ”Будур, гарынгулу
вә шәраб дүшкүнү Инсан – вер-
кијығанларын вә күнаһкарларын
досту!” Һикмәт исә өз өвладлары
тәрәфиндән* тәсдиг олунур.»

Төвбә етмәјән шәһәрләр
(Лука 10:21-22)

20 О заман Иса мө’чүзәләринин бир
чохуну көстәрмиш олдуғу шәһәрләри
мәзәммәт етмәјә башлады, чүнки
онлар төвбә етмәдиләр.
21 «Вај сәнә, еј Коразин! Вај сәнә, еј
Бејтсајда! Чүнки сиздә баш верән
мө’чүзәләр Сур вә Сајдада баш
версәјди, онлар чохдан чула бүрүнүб
күл ичиндә *отурараг* төвбә едәрдиләр.
22 Амма сизә дејирәм: гијамәт* күнү
Сур вә Сајданын һалы сизинкиндән
даһа асан олачагдыр.
23 Вә сән, еј көјә гәдәр јүксәлән
Кефернаһум, өлүләр аләминә гәдәр
алчалачагсан*. Чүнки сәндә баш верән
мө’чүзәләр Содомда едилсәјди, о бу
күнә гәдәр дурарды.
24 Анчаг Мән сизә дејирәм: гијамәт*
күнү Содомун һалы сәнинкиндән даһа
асан олачагдыр.»

Јорғунлара мүждә
(Лука 10:13-15)

25 О заман Иса давам едәрәк деди:
«Еј көјүн вә јерин Рәбби олан Ата,
шүкүр едирәм Сәнә ки, бу шејләри
мүдрикләрдән вә ағыллылардан
кизләдиб, көрпәләрә ачдын.
26 Бәли, Ата! Чүнки Сәнин илти-
фатын белә иди.
27 Һәр шеј Атам тәрәфиндән Мәнә
верилди. Оғулу Атадан башга һеч

**19. өвладлары тәрәфиндән – ән әски мәтнләрдә, ”әмәлләри илә”.*
**22, 24. гијамәт – һарфи тәрчүмә «һөкм».*
**23. Ән әски мәтнләрдә – ”Вә сән, еј Кефернаһум, көјә гәдәр јүксәләчәксәнми? Сән өлүләр аләминә гәдәр ендириләчәксән!”*

ким танымаз; вә Атаны Оғулдан вә Оғулун Ону ачмаг истәдији шәхсдән башга һеч ким танымаз.
28 Еј бүтүн јорғунлар вә јүкләри ағыр оланлар, Мәним јаныма кәлин вә Мән сизә раһатлыг верәрәм.
29 Бојундуруғуму үзәринизә көтүрүн вә Мәндән өјрәнин; чүнки Мән һәлим вә гәлбдән тәвазөкарам; вә чаныныза раһатлыг тапарсыныз.
30 Чүнки бојундуруғум асан вә јүкүм јүнкүлдүр.»

ОН ИКИНЧИ ФӘСИЛ

Шәнбә күнү барәсиндәки мүбаһисә

(Марк 2:23-3:6, Лука 6:1-11)

1 О ЗАМАН Иса, шәнбә күнү әкин тарлаларындан кечирди; шакирдләри ач идиләр вә сүнбүлләри гопарыб јемәјә башладылар.
2 Лакин фәрисејләр буну көрәрәк Она дедиләр: «Будур, шакирдләрин шәнбә күнү гадаған олан иши көрүрләр.»
3 Иса да онлара деди: «Давудун өзү илә бәрабәр оланларла ачдығы заман нә етдијини охумадынызмы?
4 Аллаһын евинә кирди вә Аллаһа тәгдим едилән чөрәкләри једи. Һалбуки бунлары јемәјә нә өзүнүн, нә дә онунла бәрабәр оланларын һаггы јох иди, анчаг каһинләрин һаггы варды.
5 Јахуд Мүгәддәс Ганунда охумамысыныз ки, каһинләр мә'бәддә шәнбәни позурлар, лакин күнаһкар сајылмырлар?
6 Амма сизә дејирәм ки, бурадакы, мә'бәддән даһа үстүндүр.
7 Лакин сиз: "Мән гурбан јох, мәрһәмәт истәјирәм" кәламынын мә'насыны билсәјдиниз, күнаһсызлары мәһкум етмәздиниз.
8 Чүнки Инсан Оғлу шәнбә күнүнә дә һакимдир.»
9 Иса орадан чәкилиб онларын синагогуна кирди.
10 Вә будур, орада әли гурумуш бир адам вар иди. Исаны иттиһам етмәк үчүн Ондан: «Шәнбә күнү шәфа вермәк чаизми?» – дејә сорушдулар.
11 Иса исә онлара деди: «Аранызда елә адам вармы ки, бирчә гојуну олсун вә гојун шәнбә күнү чухура дүшсүн вә ону тутуб чыхармасын?
12 Инсан гојундан нечә дәфә дәјәрлидир! Буна көрә шәнбә күнү јахшылыг етмәк чаиздир.»
13 О заман Иса адама: «Әлини узат!» – деди. Адам әлини узатды вә о әл о бири әли кими сағлам олду.
14 Фәрисејләр чөлә чыхыб Исаны нечә һәлак етмәк һаггында мәсләһәтләшдиләр.

Аллаһын сечдији Гул

15 Амма Иса буну биләрәк, орадан узаглашды. Онун ардынча чох адам кетди вә Иса онларын һамысыны сағалтды.
16 Амма онлара мөһкәм тапшырды ки, Онун ким олдуғуну билдирмәсинләр;
17 Та ки, Јешаја пејғәмбәр каситәсилә сөјләнән сөз јеринә јетсин:
18 «Будур, Мәним сечдијим Бәндә;
Мәним мәһәббәтим Ондадыр вә
чаным Ондан разыдыр.
Руһуму Онун үзәринә гојачағам,
Вә халглара әдаләт е'лан едәчәкдир.

19 О, нә мүбаһисә вә нә дә фәрјад
едәҹәкдир;
Вә һеч ким күчәләрдә Онун
сәсини ешитмәјәҹәкдир.
20 Әдаләти зәфәрә чатдырмајынча,
әзилмиш гамышы гырмајаҹаг,
Вә түстүләнән пилтәни сөндүрмәјәҹәкдир.
21 Вә халглар Онун адына үмид
бағлајаҹаглар.»

Иса вә Баал-Зевул (шејтан)

(Марк 3:20-30, Лука 6:43-45, 11:14-23)

22 О заман ҹинә тутулмуш кор вә
лал олан бирини Исанын јанына
кәтирдиләр; вә ону сағалтды. Белә ки,
кор вә лал олан бу адам данышмаға
вә көрмәјә башлады.
23 Бүтүн халг һејрәтә кәлди вә:
«Көрәсән Давудун Оғлу /Мәсиһ/
будурму?» – деди.
24 Лакин фәрисејләр буну ешит-
дикдә дедиләр: «Бу Адам анҹаг
ҹинләрин рәиси Баал-Зевулун күҹү
илә ҹинләри говур.»
25 Иса онларын дүшүнҹәләрини
биләрәк онлара деди: «Өзү-өзлүјүндә
бөлүнмүш һәр сәлтәнәт виран галар;
вә өзү-өзүлүјүндә бөлүнмүш һеч бир
шәһәр јахуд ев давам кәтирмәз.
26 Вә әкәр шејтан шејтаны говурса,
өзү-өзүлүјүндә бөлүнмүш олур; бәс
онун сәлтәнәти неҹә давам кәтирәр?
27 Әкәр Мән ҹинләри Баал-Зевулун
күҹү илә говурамса, бәс сизин адам-
ларыныз кимин күҹү илә говурлар?
Буна көрә онлар сизин һакимләриниз
олаҹаглар.
28 Лакин әкәр Мән ҹинләри Алла-
һын Руһу илә говурамса, демәли
Аллаһын Сәлтәнәти үзәринизә кәл-
мишдир.
29 Бир адам гүввәтлинин евинә
кириб онун әшјасыны неҹә оғурлаја
биләр? Анҹаг габагҹа гүввәтлинин
голларыны бағларса, о заман евини
оғурлаја биләр.
30 Мәнимлә олмајан Мәнә гар-
шыдыр вә Мәнимлә јығмајан да-
ғыдыр.
31 Буна көрә сизә дејирәм: Ин-
санларын һәр күнаһ вә күфрү ба-
ғышланаҹагдыр; амма Руһа гаршы
күфр бағышланмајаҹагдыр.
32 Ким Инсан Оғлуна гаршы сөз
сөјләрсә, бағышланаҹагдыр; амма ким
Мүгәддәс Руһа гаршы сөјләрсә, нә бу
дөврдә бағышланаҹагдыр вә нә дә
кәләҹәкдә.
33 Ја ағаҹа јахшы, мејвәсинә дә
јахшы дејин, јахуд ағаҹа пис вә
мејвәсинә дә пис дејин; чүнки ағаҹ
мејвәсиндән танымыр.
34 Еј күрзәләр нәсли, сиз пис ол-
дуғунуз һалда, неҹә јахшы шејләр
сөјләјә биләрсиниз? Чүнки ағыз үрәк-
дән кәләни сөјләјир.
35 Јахшы адам јахшылыг хәзи-
нәсиндән јахшы шејләр чыхарыр; вә
пис адам пислик хәзинәсиндән пис
шејләр чыхарыр.
36 Мән сизә дејирәм: Инсанлар
сөјләјәҹәкләри һәр бош сөз үчүн
гијамәт* күнү һесаб верәҹәкләр.
37 Чүнки өз сөзләринә көрә бәраәт
газанаҹаг вә өз сөзләринә көрә мәһкум
олунаҹагсан.»

Јунис Пејғәмбәрин әламәти

(Марк 8:11-12, Лука 11:24-26, 29-32)

38 О заман дин алимләри вә фә-
рисејләрдән бә'зиләри сөз алыб деди-

36, 41, 42. гијамәт – һәрфи тәрҹүмә «һөкм».

ләр: «Мүәллим, Сәндән бир әламәт көрмәк истәјирик.»
39 Иса да чавабында онлара деди: «Пис вә вәфасыз нәсил бир әламәт ахтарыр; лакин она Јунис пејғәмбәрин әламәтиндән башга әламәт верилмәјәчәкдир.
40 Чүнки Јунис үч күн, үч кечә нәһәнк балығын гарнында нечә галмышдыса, Инсан Оғлу да үч күн, үч кечә јерин бағрында елә галачагдыр.
41 Ниневија әһалиси гијамәт күнүндә бу нәсил илә бәрабәр галхачаг вә ону мәһкум едәчәк. Чүнки онлар Јунисин тәблиғи илә төвбә етдиләр; вә будур, Јунисдән даһа бөјүјү бурададыр.
42 Чәнуб мәләкәси* гијамәт күнүндә бу нәсил илә бәрабәр галхыб ону мәһкум едәчәк. Чүнки о, Сүлејманын һикмәтли сөзләрини динләмәк үчүн дүнјанын учгарларындан кәлди; вә будур, Сүлејмандан даһа бөјүјү бурададыр.
43 Мурдар руһ адамдан чыхдыгдан сонра гураг јерләрдә доланар, раһатлыг ахтарар, лакин тапмаз;
44 О заман дејәр: ”Чыхдығым евимә дөнүм”. Вә кәлдикдә ону бош, сүпүрүлмүш вә сәлигәјә салынмыш тапар.
45 О заман кедәр, өзүндән даһа пис олан једди башга руһу јанына алар вә ораја кириб јашајарлар; вә о адамын сон һалы әввәлкиндән даһа пис олар. Бу пис нәслә дә белә олачагдыр.»

Исанын анасы вә гардашлары

(Марк 3:31-35, Лука 8:19-21)

46 Иса халга һәлә сөјләмәкдә икән, анасы вә гардашлары Онунла данышмаг истәјәрәк чөлдә дурмушдулар.
47 Вә бири Исаја деди: «Будур, анан вә гардашларын Сәнинлә данышмаг истәјәрәк чөлдә дурублар.»
48 Иса исә бу сөзү сөјләјәнә чаваб вериб деди: «Мәним анам вә гардашларым кимләрдир?»
49 Вә әлини шакирдләринә доғру узадыб деди: «Будур, Мәним анам вә Мәним гардашларым.
50 Чүнки ким Мәним Сәмави Атамын ирадәсини јеринә јетирәрсә, Мәним гардашым, бачым вә анам да одур.»

**42. Сүлејманын јанына зијарәтә кәлән Шева (Јәмән) краличасы.*

ОН ҮЧҮНЧҮ ФӘСИЛ

Сәпилән тохум мәсәли

(Марк 4:1-20, Лука 8:4-15)

1 О КҮН Иса евдән чыхды вә кедиб көл кәнарында отурду.
2 Јанына елә бөјүк издиһам топлашды ки, Өзү бир гајыға миниб отурду вә бүтүн издиһам саһилдә дурду.
3 Иса онлара мәсәлләрлә чох шеј өјрәдәрәк дејирди: «Будур, бир әкинчи тохум сәпмәјә чыхды.
4 Сәпәркән тохумлардан бә'зиси јол кәнарына дүшдү вә гушлар кәлиб ону димдикләдиләр.
5 Бә'зиси торпағы чох олмајан дашлыг јерләрә дүшдү вә тез битди, чүнки торпағын дәринлији јох иди;
6 Күнәш доғандан сонра солду вә көкү олмадығына көрә гуруду.
7 Бә'зиси тиканлар арасына дүшдү. Тиканлар чыхыб, ону боғдулар.
8 Башгалары исә бәрәкәтли торпаға дүшдү; бә'зиси јүз, бә'зиси алтмыш, бә'зиси отуз гат сәмәрә верди.

9 Гулағы олан ешитсин!»
10 Шакирдләр јахынлашыб Исаја
дедиләр: «Нә үчүн онлара мәсәлләрлә
сөјләјирсән?»
11 О, чавабында онлара деди: «Сә-
мави Сәлтәнәтин сирләрини анлама
габилијјәти сизә верилмишдир, лакин
онлара верилмәмишдир;
12 Чүнки кимдә варса, она *даһа чох*
вериләчәк вә о боллуг ичиндә ола-
чагдыр; амма кимдә јохса, әлиндә
олан да ондан алыначагдыр.
13 Мән она көрә онлара мәсәлләрлә
сөјләјирәм ки, көрдүкләри һалда
көрмәсинләр, ешитдикләри һалда
ешитмәсинләр вә анламасынлар.
14 Јешаја пејғәмбәрин онлар үчүн
дедији бу сөзләр јеринә јетир:
”Гулагларынызла ешидәчәк-
синиз, амма баша дүшмә-
јәчәксиниз;
Көзләринизлә бахачагсыныз,
лакин көрмәјәчәксиниз.
15 Чүнки бу халгын үрәји кобуд-
лашыб,
Гулаглары илә ағыр ешидирләр
Вә көзләрини јуммушлар ки,
Көзләри илә көрмәсинләр,
Гулаглары илә ешитмәсинләр,
Үрәкләри илә анламасынлар вә
мүрачиәт етмәсинләр ки,
Мән онлара шәфа верим.”
16 Сизин исә көзләриниз нә бәх-
тијардыр, чүнки көрүрләр; гулаг-
ларыныз да, чүнки ешидирләр.
17 Сизә доғрусуну дејирәм: Бир чох
пејғәмбәрләр вә салеһ адамлар сизин
көрдүјүнүз шејләри көрмәк арзусунда
олдулар, амма көрмәдиләр; ешит-
дијиниз шејләри ешитмәк арзусунда
олдулар, амма ешитмәдиләр.
18 Инди сиз әкинчи һаггындакы
мәсәлин мә’насыны динләјин:
19 Ким *Сәмави* Сәлтәнәт барәдәки
кәламы ешидиб анламырса, шејтан
кәлиб онун үрәјиндә сәпилмиш оланы
оғурлајыр. Јол кәнарына сәпилмиш
олан будур.
20 Дашлыг јерләрә сәпилмиш олан
да одур ки, кәламы ешидир вә дәрһал
севинчлә гәбул едир;
21 Амма онда көк јохдур, о сәбат-
сыздыр; вә бу кәламдан өтрү сыхынты
вә ја әзијјәт баш вердикдә, дәрһал
бүдрәјир.
22 Тиканлар арасында сәпилмиш
олан одур ки, кәламы ешидир; лакин
дүнјанын гајғысы вә зәнкинлијин
алдадычылығы кәламы боғур вә кәлам
сәмәрәсиз олур.
23 Бәрәкәтли торпаға сәпилмиш
олан да одур ки, кәламы ешидәр,
анлајар вә доғрудан да сәмәрә верәр,
бә’зиси јүз, бә’зиси алтмыш, бә’зиси
отуз гат сәмәрә кәтирәр.»

Дәличә буғда мәсәли

24 Иса онлара башга бир мәсәл дә
сөјләјиб деди: «Сәмави Сәлтәнәт
тарласына јахшы тохум сәпмиш бир
адама бәнзәјир;
25 Адам јатаркән онун дүшмәни
кәлиб буғдаларын арасына дәличә
буғда сәпиб кетди.
26 Буғда бөјүјүб сәмәрә вердији
заман дәличәләр дә көрүндү.
27 Ев саһибинин гуллары кәлиб она
дедиләр: ”Аға, сән тарлана јахшы
тохум сәпмәдинми? Белә исә, дәличә
буғда һарадан әмәлә кәлди?”
28 О исә гуллара деди: ”Буну
дүшмән адам етмишдир.” Гуллар да
она дедиләр: ”Белә исә, истәјирсәнми
кедиб онлары сечиб јығаг?”
29 Амма о деди: ”Хејр, бәлкә

дәличәләри сечәркән, онларла бәрабәр буғданы да гопарарсыныз.
30 Бичинә гәдәр гојун һәр икиси бирликдә бөјүсүн; бичин вахты мән бичинчиләрә дејәчәјәм: Әввәлчә дәличәләри топлајын вә јандырмаг үчүн онлардан дәрз бағлајын; буғданы исә амбарларыма топлајын.”»

Хардал тохуму вә маја мәсәлләри

(Марк 4:30-34, Лука 13:18-21)

31 Иса онлара башга бир мәсәл дә тәклиф едәрәк деди: «Сәмави Сәлтәнәт, бир адамын көтүрүб, өз тарласында сәпдији хардал тохумуна бәнзәр.
32 Хардал, бүтүн тохумларын ән кичији олса да, бөјүдүкдә бүтүн бағча биткиләриндән бөјүк, лап ағач бојда олур. Белә ки, көјүн гушлары кәлиб онун будагларында јува тикәрләр.»
33 Иса онлара башга бир мәсәл дә сөјләди: «Сәмави Сәлтәнәт хәмир мајасына бәнзәр ки, гадын ону көтүрүб үч өлчү унун ичиндә, бүтүн хәмир туршујана гәдәр сахлајыр.»
34 Иса бүтүн бу шејләри халга мәсәлләрлә сөјләјирди, вә онлара мәсәлсиз һеч бир шеј сөјләмәзди ки,
35 Пејғәмбәр васитәсилә сөјләнән бу сөз јеринә јетсин: «Ағзымы мәсәлләрлә ачачағам. Дүнја јаранандан бәри кизли галан шејләри бәјан едәчәјәм.»

Дәличә буғда мәсәлинин изаһы

36 О заман Иса халгы бурахыб евә кирди. Шакирдләри Она јахынлашыб дедиләр: «Тарладакы дәличәләр мәсәлини бизә изаһ ет.»
37 О чавабында онлара деди: «Јахшы тохуму сәпән Инсан Оғлудур;
38 Тарла исә дүнјадыр; јахшы тохум *Сәмави* Сәлтәнәтин оғулларыдыр; дәличә буғдалар исә шејтанын оғулларыдыр;
39 Онлары сәпмиш олан дүшмән иблисдир; бичин дөврүн сонудур; вә бичинчиләр мәләкләрдир.
40 Беләликлә, дәличә буғдалар топланыб аловла јандырылдығы кими, бу дөврүн сонунда да белә олачагдыр.
41 Инсан Оғлу мәләкләрини көндәрәчәкдир вә онлар пис јола чәкән* бүтүн шејләри вә ганунсузлуг едәнләри Онун Сәлтәнәтиндән топлајачаглар;
42 Вә онлары соба аловуна атачаглар. Орада ағлашма вә диш гычыртма олачагдыр.
43 О заман салеһләр Аталарынын Сәлтәнәтиндә күнәш кими парлајачаглар. Гулаглары олан ешитсин!

Дәфинә вә мирвари мәсәли

44 /Јенә,/ Сәмави Сәлтәнәт тарлада кизләдилән бир дәфинәјә бәнзәр. Ону бир адам тапыб кизләтди; вә севинчлә кедиб бүтүн варыны сатыб, о тарланы сатын алды.
45 Јенә, Сәмави Сәлтәнәт көзәл мирвариләр ахтаран бир тачирә бәнзәр;
46 О, дәјәри чох бөјүк олан бир мирвари тапараг, кедиб бүтүн варыны сатыб ону сатын алды.

Тор мәсәли

47 Јенә, Сәмави Сәлтәнәт дәнизә

**41. Һәрфи тәрчүмә ”бүдрәдән”.*

атылан вә һәр чешид балыг тутан бир тора бәнзәр;
48 Долдуғу заман, ону саһилә чәкдиләр вә отуруб јахшылары габлара гојдулар, писләри исә чөлә атдылар.
49 Бу дөврүн сонунда да белә олачагдыр. Мәләкләр кәлиб писләри салеһләрин арасындан кәнар едәчәкләр;
50 Вә онлары соба аловуна атачаглар. Орада ағлашма вә диш гычыртма олачагдыр.»
51 Иса онлардан сорушду: «Бүтүн бу шејләри анладынызмы?» Онлар Исаја: «Бәли, ја Рәбб», – дедиләр.
52 О да онлара деди: «Беләликлә, Сәмави Сәлтәнәтә өјрәдилмиш һәр дин алими хәзинәсиндән тәзә вә көһнә шејләр чыхаран ев саһибинә бәнзәр.»

Иса Өз мәмләкәтиндә рәдд едилир

(Марк 6:1-6, Лука 4:16-30)

53 Иса бу мәсәлләри битирдикдән сонра, орадан чәкилди.
54 Вә Өз мәмләкәтинә кәләрәк орадакы синагогда халгы тә'лим етди; белә ки, онлар тәәччүблә дедиләр: «Бу Адам белә һикмәти, белә мө'чүзәли гүдрәти һарадан алды?
55 Бу дүлкәр оғлу дејилми? Анасынын ады Мәрјәм дејилми? Гардашлары Јагуб, Јусиф, Шимон вә Јәһуда дејилләрми?
56 Бүтүн бачылары арамызда дејилләрми? Бәс бу Адам үчүн бүтүн бу шејләр һарадандыр?»
57 Вә һирсләниб Ону рәдд етдиләр*. Иса исә онлара деди: «Һеч бир пејғәмбәр өз мәмләкәтиндән вә евиндән башга јердә шәрәфсиз дејилдир.»
58 Вә Иса, онларын имансызлығы үзүндән орада чох мө'чүзәләр јаратмады.

ОН ДӨРДҮНЧҮ ФӘСИЛ

Јәһја Пејғәмбәр өлдүрүлүр

(Марк 6:14-29, Лука 9:7-9)

1 О ЗАМАН тетрарх* Һирод Иса барәдә олан шајиәләри ешитди,
2 Вә нөкәрләринә деди: «Бу, вәфтиз едән Јәһјадыр. О, өлүләрдән дирилмишдир. Буна көрә дә Онда белә мө'чүзәли гүдрәт көрүлүр.»
3 Һирод Јәһјаны тутуб, голларыны бағлајыб зиндана атмышды. Буна Һиродун гардашы Филипин арвады Һиродиас сәбәб олмушду.
4 Чүнки Јәһја Һирода демишди: «Онунла евләнмәк сәнә гадағандыр.»
5 Һирод Јәһјаны өлдүрмәк истәмишди, лакин халгдан горхмушду; чүнки халг Јәһјаны пејғәмбәр сајырды.
6 Һиродун анадан олан күнү гејд едилән заман, Һиродиасын гызы мәчлис гаршысында рәгс етди вә бу да Һиродун хошуна кәлди;
7 Буна көрә о, анд ичиб вә'д етди ки, гыз нә истәсә, она верәчәк.
8 Гыз исә анасынын тәһрики илә деди: «Вәфтиз едән Јәһјанын башыны бурада бир сини ичиндә мәнә вер.»
9 Һөкмдар кәдәрләнди; лакин андларына вә онунла бәрабәр сүфрәдә отуранлара көрә, әмр етди ки, она истәдијини версинләр.
10 Вә адам көндәриб зинданда Јәһјанын башыны кәсдирди.

**57. Һәрфи тәрчүмә, "Вә Онда бүдрәдиләр".*

**1. Јунанча "тетрархис". Фәләстинин дөрддә биринә башчылыг едән һөкмдар.*

11 Онун башы бир сини ичиндә кәтирилди вә гыза верилди; гыз да анасына апарды.

12 Јәһјанын шакирдләри кәлиб мејити көтүрдүләр; ону басдырдылар вә кәлиб Исаја бу һагда хәбәр вердиләр.

Иса беш мин адамы дојурур

(Марк 6:30-44, Лука 9:10-17, Јәһја 6:1-14)

13 Иса буну ешидиб орадан тәк башына гајыгла сакит бир јерә чәкилди. Халг буну ешитдикдә шәһәрләрдән пијада Онун ардынча кетди.

14 Иса гајыгдан ениб бөјүк бир издиһамла гаршылашды, онлара јазығы кәлди вә хәстәләрини сағалтды.

15 Ахшама јахын шакирдләр Онун јанына кәлиб дедиләр: «Бура чөлдүр, вахт да артыг кечдир; халгы бурах ки, кәндләрә кедиб өзләринә јемәк алсынлар.»

16 Иса исә онлара деди: «Кетмәләринә еһтијач јохдур; онлара сиз јемәк верин.»

17 Шакирдләр дә Исаја дедиләр: «Бурада беш чөрәк вә ики балыгдан башга бир шејимиз јохдур.»

18 Иса: «Онлары бураја Мәнә кәтирин», – деди.

19 Вә халга әмр етди ки, от үзәриндә отурсунлар. Беш чөрәклә ики балығы көтүрдү, көјә бахараг *Аллаһа* шүкүр етди вә чөрәкләри бөлүб, шакирдләрә верди, шакирдләр дә халга пајладылар.

20 Һамы јејиб дојду вә артыг галан тикәләрдән он ики долу сәбәт јығдылар.

21 Јејән адамларын сајы, гадынлар вә ушаглардан башга, беш минә јахын иди.

Иса су үзәриндә јеријир

(Марк 6:45-56, Јәһја 6:15-21)

22 Иса дәрһал шакирдләринә әмр етди ки, гајыға миниб Өзүндән габаг о бири саһилә кечсинләр. Бу арада халгы бурахачагды.

23 Вә халгы бурахдыгдан сонра, дуа етмәк үчүн тәк-тәнһа дағa чыхды; ахшам дүшдүкдә, орада тәк иди.

24 Гајыг исә артыг көлүн ортасында иди вә күләк онлара гаршы олдуғундан далғалар гајыға зәрбәләр ендирирдиләр.

25 Кечәнин дөрдүнчү нөвбәсиндә* Иса көлүн үзәриндә јеријәрәк онларын јанына кәлди.

26 Лакин шакирдләр Ону көл үзәриндә јеријән көрдүкдә: «Бу бир хәјаләтдир!» – дејәрәк чашдылар вә горхудан гышгырдылар.

27 Иса исә о анда: «Чәсур олун! Мәнәм, горхмајын!» – дејәрәк онларла данышды.

28 Петер Она чавабында деди: «Ја Рәбб, әкәр Сәнсәнсә, суларын үзәриндә Сәнин јанына кәлмәјими әмр ет.»

29 Иса: «Кәл!» – деди. Петер дә гајыгдан чыхыб, Исанын јанына кетмәк үчүн сујун үстү илә јериди.

30 Амма күләји көрдүкдә горхду вә батмаға башлајараг: «Ја Рәбб, мәни хилас ет!» – дејә гышгырды.

31 Иса о анда әлини узадыб ону тутду вә деди: «Еј аз иманлы адам, нә үчүн шүбһә етдин?»

32 Онлар гајыға миндикләри заман, күләк сакитләшди.

33 Гајыгда оланлар: «Доғрудан да Сән Аллаһын Оғлусан!» – дејә, Она сәчдә гылдылар.

**25. Сәһәр саат 3 илә 6 арасында.*

Иса, Кинесарда хәстәләри сағалдыр
(Марк 6:53-56)

34 О бири саһилә кечиб Кинесарда
гуруја чыхдылар.
35 О јерин адамлары Исаны таны-
дыглары заман, бүтүн әтрафа хәбәр
јајдылар; вә хәстәләрин һамысыны
Онун јанына кәтирдиләр.
36 Хәстәләр дә јалныз Онун палта-
рынын әтәјинә тохунмаг үчүн Она
јалварырдылар. Вә тохунанларын
һамысы сағалырды.

ОН БЕШИНЧИ ФӘСИЛ

Инсаны мурдар едән нәдир?
(Марк 7:1-23)

1 О ЗАМАН фәрисејләр вә дин
алимләри Јерусәлимдән Исанын
јанына кәлиб дедиләр:
2 «Шакирдләрин нә үчүн әчдадла-
рымызын ән'әнәсини позур, чөрәк
једикләри заман әлләрини јумурлар?»
3 О исә чавабында онлара деди:
«Бәс сиз нә үчүн өз ән'әнәниз наминә
Аллаһын әмрини позурсунуз?
4 Чүнки Аллаһ бујурмушдур: ”Ата-
на вә анана һөрмәт ет” вә: ”Атасына
јахуд анасына пис сөз дејән мүтләг
өлдүрүлсүн.”
5 Сиз исә дејирсиниз: ”Ким атасына
јахуд анасына: Мәндән умдуғун јар-
дым *Аллаһа* тәгдим едилмишдир,
дејәрсә,
6 Атасына вә ја анасына һөрмәт
етмәк мәчбуријјәтиндә дејилдир.”
Беләликлә сиз, өз ән'әнәниз наминә
Аллаһын әмрини* тә'сирсиз едирси-
низ.
7 Еј икиүзлүләр! Јешаја пејғәмбәр
сизин үчүн нә јахшы сөјләмишдир! О
демишдир:
8 ”Бу халг додаглары илә Мәнә
һөрмәт едир,
Онларын үрәји исә Мәндән узаг-
дыр.
9 Еһкам олараг инсан әмрләрини
өјрәдәрәк,
Мәнә бош јерә ибадәт едирләр.”»
10 Вә Иса чамааты јанына чағырыб
онлара деди: «Динләјин вә анлајын!
11 Ағыза дахил олан шеј инсаны
мурдар етмәз; амма ағыздан чыхан
шеј инсаны мурдар едәр.»
12 О заман шакирдләр кәлиб Она
дедиләр: «Билирсәнми, фәрисејләр бу
сөзү ешитдикдә һирсләндиләр.*»
13 Иса исә чаваб вериб деди: «Сәма-
ви Атамын әкмәдији һәр битки көкүн-
дән гопарылачагдыр.
14 Онлары бурахын; онлар корла-
рын кор башчыларыдыр; вә әкәр кор
кору једәкләсә, һәр икиси гујуја дүшәр.»
15 Петер Она чаваб верәрәк деди:
«Бизә бу мәсәли изаһ ет.»
16 Иса деди: «Доғруданмы сиз дә
һәлә дәрк етмәмисиниз?
17 Анламырсынызмы ки, ағыза
кирән һәр шеј гарына кечир вә ифраз
олунур?
18 Ағыздан чыхан исә үрәкдән
чыхар вә инсаны мурдар едәр.
19 Чүнки үрәкдән пис дүшүнчәләр,
гатиллик, зинакарлыг, чинси әхлаг-
сызлыг, оғурлуг, јаланчы шаһидлик
вә күфр чыхар.
20 Инсаны мурдар едән шејләр
бунлардыр; јујулмамыш әлләрлә јемәк
исә инсаны мурдар етмәз.»

**6. әмрини – ән әски мәтнләрдә, ”кәламыны”.*

**12. Һәрфи тәрчүмә ”бүдрәдиләр”.*

Кәнʼанлы гадынын иманы
(Марк 7:24-30)

21 Иса орадан чыхыб Сур вә Сајда тәрәфләринә чәкилди.
22 Вә будур, Кәнʼанлы бир гадын о чивардан чыхыб: «Ја Рәбб, еј Давуд Оғлу, мәнә мәрһәмәт ејлә; гызым ағыр бир һалда чинә тутулмушдур», – дејә чығырырды.
23 Иса она чавабында бир сөз белә демәди. Шакирдләри исә јахынлашыб: «Ону бурах, чүнки архамызча чығырыр», – дејәрәк Исаја јалвардылар.
24 Иса исә чаваб вериб деди: «Мән јалныз Исраил халгынын гејб олмуш гојунларынын јанына көндәрилмишәм.»
25 Гадын исә јахынлашды вә Она сәчдә гылыб деди: «Ја Рәбб, мәнә имдад ет.»
26 Иса чаваб вериб деди: «Ушагларын чөрәјини алыб, көпәкләрә атмаг доғру дејилдир.»
27 Гадын деди: «Һаглысан, ја Рәбб! Амма көпәкләр дә саһибләринин сүфрәсиндән дүшән гырынтылардан јејәрләр.»
28 О заман Иса чаваб вериб гадына деди: «Еј гадын! Иманын бөјүкдүр; сәнә истәдијин кими олсун.» Вә онун гызы о саатда сағалды.

Иса дөрд мин адамы дојурур
(Марк 8:1-10)

29 Иса орадан чыхыб Галилеја көлү јахынлығына кәлди вә дағын башына чыхыб орада отурду.
30 Онун јанына бөјүк бир издиһам кәлди вә араларында топаллар, корлар, дилсизләр, чолаглар вә даһа башга бир чохлары вар иди. Онлары Исанын ајаглары јанына гојдулар; вә Иса онлары сағалтды.
31 Дилсизи данышан, чолағы сағлам, кору көрән вә топалы јеријән көрдүјү заман, халг тәәччүбләнди; вә Исраилин Аллаһына һәмд етди.
32 Иса исә шакирдләрини јанына чағырыб деди: «Халга јазығым кәлир, чүнки артыг үч күндүр ки, Мәним јанымдадырлар вә јемәјә һеч бир шејләри јохдур. Онлары ач бурахмаг истәмирәм ки, јолда тагәтдән дүшмәсинләр.»
33 Шакирдләри Она дедиләр: «Сәһрада бу гәдәр чамааты дојдурмаг үчүн чөрәји һарадан тапаг?»
34 Иса онлара деди: «Нечә чөрәјиниз вар?» Онлар дедиләр: «Једди вә бир аз да кичик балығымыз вардыр.»
35 О заман Иса халга әмр етди ки, јерә отурсунлар.
36 Једди чөрәклә балыглары көтүрдү вә шүкран дуасы едәрәк бөлүб шакирдләринә верди, шакирдләр дә халга пајладылар.
37 Һамы јејиб дојду вә артыг галан тикәләрдән једди долу зәнбил јығдылар.
38 Јејәнләр исә, гадынлар вә ушаглардан башга, дөрд мин нәфәр идиләр.
39 Иса халгы бурахыб гајыға минәрәк Мәчдәл тәрәфләринә кәлди.

ОН АЛТЫНЧЫ ФӘСИЛ

Әламәтләри анламаг
(Марк 8:11-13, Лука 12:54-56)

1 ФӘРИСЕЈЛӘР илә садукејләр јахынлашыб, Исаны сынамаг үчүн хаһиш етдиләр ки, онлара көјдән бир әламәт көстәрсин.

2 Иса исә онлара чаваб вериб деди:
«Ахшам оланда сиз дејәрсиниз: ”Һава
исти олачаг, чүнки көј гырмызыдыр”,
3 Вә сәһәр чағы: ”Бу күн фыртына
гопачаг, чүнки көј гызарыб, тут-
гундур”, – дејирсиниз. Икиүзлүләр!
Көјүн һалыны сечә билирсиниз, анчаг
дөврүн әламәтләрини сечә бил-
мирсинизми?
4 Пис вә вәфасыз нәсил бир әламәт
ахтарыр; лакин она Јунис пејғәмбәрин
әламәтиндән башга әламәт верил-
мәјәчәкдир.» Вә Иса онлары тәрк едиб
кетди.

Фәрисејләрин вә садукејләрин мајасы

(Марк 8:14-21, Лука 12:1)

5 Онун шакирдләри о таја кечәндә
чөрәк көтүрмәји унутмушдулар.
6 Иса онлара деди: «Диггәтли олун!
Фәрисеј вә садукејләрин мајасындан
өзүнүзү горујун.»
7 Онлар да араларында: «Чөрәк кө-
түрмәдијимизә көрә белә дејир» дејә
мүбаһисә едирдиләр.
8 Иса да буну баша дүшәрәк онлара
деди: «Еј аз иманлылар! Нә үчүн чө-
рәјиниз олмадығы һагда аранызда
мүбаһисә едирсиниз?
9 Һәлә анламырсынызмы? Беш мин
адам үчүн беш чөрәји вә нечә сәбәт
јығдығынызы хатырламырсынызмы?
10 Дөрд мин адам үчүн једди чөрәји
вә нечә зәнбил јығдығынызы да
хатырламырсынызмы?
11 Нечә анлаја билмирсиниз ки, Мән
сизә ”Фәрисејләрин вә садукејләрин
мајасындан өзүнүзү горујун!” – дејән-
дә чөрәји нәзәрдә тутмамышдым?»
12 О заман онлар анладылар ки,
чөрәк мајасындан јох, фәрисеј вә
садукејләрин тә’лиминдән горунмағы
нәзәрдә тутмушду.

Петерин Мәсиһи танымасы

(Марк 8:27-30, Лука 9:18-21)

13 Иса Филип Гејсәријәси тәрәф-
ләринә кәлдији заман, Өз шакирд-
ләриндән сорушду: «Инсанларын
дедијинә көрә Мән, Инсан Оғлу,
кимәм*?»
14 Онлар да дедиләр: «Бә’зиләри
вәфтиз едән Јәһја, башгалары Илјас,
дикәрләри исә Јеремија јахуд пејғәм-
бәрләрдән бирисән, дејирләр.»
15 Иса онлара деди: «Бәс сиз Мәни
ким һесаб едирсиниз?»
16 Шимон Петер чаваб вериб деди:
«Сән Дири Аллаһын Оғлу Мәсиһсән.»
17 О вахт Иса чаваб вериб она
деди: «Нә бәхтијарсан, еј Јунис оғлу
Шимон! Чүнки буну сәнә билдирән әт
вә ган* дејил, көјләрдә олан Атамдыр.
18 Вә Мән сәнә дејирәм ки, сән
Петерсән* вә Мән чәмијјәтими бу
дашын үзәриндә гурачағам; вә өлүләр
аләминин гапылары она галиб кәлә
билмәјәчәкдир.
19 Сәмави Сәлтәнәтин ачарларыны
сәнә верәчәјәм; јер үзүндә бағлајачағын
һәр шеј көјләрдә бағланмыш олур вә
јер үзүндә ачачағын һәр шеј көјләрдә
ачылмыш олур.»
20 О заман, Иса шакирдләринә
чидди тапшырды ки, Онун Мәсиһ
олдуғуну кимсәјә сөјләмәсинләр.

**13. Мән, Инсан Оғлу, кимәм – ән әски мәтнләрдә, ”Инсан Оғлу кимдир?”*
**17. әт вә ган – јә’ни, инсан.*
**18. Петер (јунанча Петрос) ”даш” демәкдир.*

Иса өлүб дириләчәјини әввәлчәдән билдирир
(Марк 8:31-9:1, Лука 9:22-27)

21 Иса о замандан е’тибарән, Өз шакирдләринә демәјә башлады ки, О Јерусәлимә кетмәли, ағсаггаллар, баш каһинләр вә дин алимләринин әлиндән чох әзаб чәкмәли, өлдүрүлмәли вә үчүнчү күндә дирилмәлидир.
22 Петер дә Ону кәнара чәкиб, е’тираз етмәјә башлады: «Ја Рәбб, Өзүнә јазығын кәлсин! Бу әсла Сәнин башына кәлмәјәчәк!»
23 Иса исә Петерә мүрачиәт едиб, деди: «Рәдд ол Мәндән, шејтан! Сән Мәнә мане олурсан. Чүнки сәнин фикирләрин Аллаһын дејил, инсанын фикирләридир.»
24 О заман Иса шакирдләринә деди: «Ким ардымча кәлмәк истәјирсә, өзүнү инкар етсин вә чармыхыны көтүрүб Мәни изләсин.
25 Чүнки ким чаныны хилас етмәк истәрсә, ону итирәчәк; амма ким чаныны Мәним уғрумда итирсә, ону газаначагдыр.
26 Инсан бүтүн дүнјаја јијәләниб өз чаныны итирәрсә, она нә фајда олачагдыр? Јахуд инсан өз чаны әвәзинә нә верә биләр?
27 Чүнки Инсан Оғлу Атасынын еһтишамы илә Өз мәләкләри илә кәләчәк вә о заман һәр кәсә өз әмәлинә көрә һаггыны верәчәкдир.
28 Сизә доғрусуну дејирәм: Бурада дуранлардан бә’зиси Инсан Оғлунун Һөкмдар сифәти илә кәлдијини көрмәдән, өлүмү әсла дадмајачагдыр.»

ОН ЈЕДДИНЧИ ФӘСИЛ

Исанын көркәми дәјишилир
(Марк 9:2-13, Лука 9:28-36)

1 ИСА алты күн сонра, Петер, Јагуб вә гардашы Јәһјаны јанына алыб онлары ајрыча јүксәк бир дағын башына апарды.
2 Онларын өнүндә көркәми дәјишилди; үзү күнәш кими парлады вә палтары ишыг кими ағ олду.
3 Вә будур, Муса илә Илјас онлара көрүндүләр. Онлар Иса илә сөһбәт едирдиләр.
4 Петер сөз алыб Исаја деди: «Ја Рәбб! Бизә бурада олмаг хошдур. Әкәр истәјирсәнсә, бурада үч чардаг гураг – бири Сәнә, бири Мусаја вә бири дә Илјаса.»
5 Петер һәлә данышмагда икән, нурлу бир булуд онларын үзәринә көлкә салды. Вә будур, булуддан бир сәс: «Бу, Мәним севимли Оғлумдур, Ондан чох мәмнунам, Она гулаг асын!» – деди.
6 Шакирдләр буну ешитдикдә үзүстә јерә јыхылдылар вә онлары бөјүк дәһшәт бүрүдү.
7 Иса кәлиб онлара тохунараг: «Галхын, горхмајын»,– деди.
8 Онлар да көзләрини галдырараг Исадан башга кимсәни көрмәдиләр.
9 Дағдан енәркән, Иса шакирдләринә: «Инсан Оғлу өлүләрдән дирилинчәјә кими, көрдүјүнүзү һеч кимә сөјләмәјин», – дејә әмр етди.
10 Шакирдләри Ондан сорушдулар: «Елә исә, нә үчүн дин алимләри дејирләр ки, ” әввәлчә Илјас кәлмәлидир?”»
11 Иса чаваб вериб деди: «Дүздүр, /әввәлчә/ Илјас кәлмәли вә һәр шеји гајдаја салмалыдыр.

12 Лакин сизә дејирәм: Илјас кәлмишдир вә Ону танымадылар, лакин истәдикләри һәр шеји Она етдиләр. Ејни чүр, Инсан Оғлу да онларын элиндән әзаб чәкәчәкдир.»

13 Шакирдләр о заман баша дүшдүләр ки, Иса онлара бу сөзләри вәфтиз едән Јәһја һаггында сөјләјирди.

Чинли ушаг сағалдылыр

(Марк 9:14-32, Лука 9:32-45)

14 Халгын јанына чатдыгда, бир адам кәлиб Исанын гаршысында диз чөкәрәк деди:

15 «Ја Рәбб! Оғлума мәрһәмәт ејлә, чүнки о, епилептикдир вә чох әзијјәт чәкир, чүнки тез-тез каһ ода, каһ да суја дүшүр.

16 Ону Сәнин шакирдләринин јанына кәтирдим, лакин сағалда билмәдиләр.»

17 Иса чаваб верәрәк деди: «Еј имансыз вә јолуну азмыш нәсил! Нә вахта гәдәр сизинлә бәрабәр олачағам? Нә вахта гәдәр сизә дөзәчәјәм? Ушағы бураја, јаныма кәтирин.»

18 Вә Иса чинә гадаған етди вә чин ушагдан чыхды. Оғлан о саатда сағалды.

19 О заман шакирдләр Исаја тәкликдә јахынлашыб дедиләр: «Нә үчүн биз о руһу чыхара билмәдик?»

20 Иса да онлара деди: «Имансызлығыныз үчүн*. Чүнки сизә доғрусуну дејирәм: Сиздә бир хардал тохуму гәдәр иман оларса вә сиз бу дағa: ”Бурадан ораја көч”, – десәниз, о көчәр вә сизин үчүн мүмкүн олмајан һеч бир шеј олмаз.

/21 Бу чинс исә дуа вә оручдан башга бир шејлә чыхарылмаз./»

Иса өлүб дириләчәјини тәкрарән билдирир

(Марк 9:30-32, Лука 9:43-45)

22 Галилејада оларкән Иса онлара деди: «Инсан Оғлу инсанларын әлинә тәслим едилмәк үзрәдир.

23 Ону өлдүрәчәкләр вә үчүнчү күн дириләчәкдир.» Шакирдләр чох кәдәрләндиләр.

Мә’бәд веркиси

24 Кефернаһума кәлдикләри заман исә, мә’бәд веркисини* јығанлар Петерә јахынлашыб дедиләр: «Сизин Мүәллиминиз верки өдәмирми?»

25 Петер «Өдәјир», – деди. Евә кәлдикдә Иса ону габаглајараг деди: «Шимон! Сән нечә дүшүнүрсән? Јерин һөкмдарлары көмрүк вә јахуд веркини кимдән алырлар? Өз оғулларынданмы, јохса кәнар адамларданмы?»

26 Петер Она: «Кәнар адамлардан», – дедикдә, Иса она деди: «Белә исә, оғуллар сәрбәстдирләр.

27 Лакин онлары бүдрәтмәјәк дејә, көлә кет, тилов ат вә тилова дүшән илк балығы көтүр; онун ағзыны ачдыгда бир статир* тапачагсан. Ону көтүр, Мәним јеримә вә өз әвәзинә онлара вер.»

**20. Имансызлығыныз үчүн – ән әски мәтнләрдә, ”Иманыныз аз олдуғу үчүн”.*

**24. Мә’бәд веркиси – јунанча ”дидрахма”, јә’ни 2 драхма (дирһәм).*

**27. Статир – 4 дирһәм.*

ОН СӘККИЗИНЧИ ФӘСИЛ

Ән бөјүк кимдир?
(Марк 9:33-37, 42-48, Лука 9:46-48, 17:1-2)

1 О ЗАМАН шакирдләр Исанын јанына кәлиб, дедиләр: «Сәмави Сәлтәнәтдә ән бөјүк кимдир?»
2 Иса да јанына бир көрпә ушаг чағырды вә ону ортаја гојуб,
3 Деди: «Сизә доғрусуну дејирәм: Әкәр сиз дөнүб көрпә ушаглар кими олмасаныз Сәмави Сәлтәнәтә әсла кирә билмәзсиниз.
4 Беләликлә, бу ушаг гәдәр өз-өзүнү алчалдан, Сәмави Сәлтәнәтин ән бөјүјүдүр.
5 Вә ким белә бир көрпәни Мәним намимә гәбул едәрсә, Мәни гәбул етмиш олур.
6 Амма ким Мәнә иман едән бу кичикләрдән бирини пис јола чәкәрсә*, бојнуна ири бир дәјирман дашы асыб дәнизин дибинә атылмаг онун үчүн даһа јахшы олар.
7 Инсанлары пис јола чәкән шејләр үчүн вај бу дүнјанын һалына! Белә шејләрин кәлмәсинин гаршысыны алмаг мүмкүн дејилдир. Амма вај о адамын һалына ки, бунлар онун васитәсилә кәлир.
8 Әлин вә ја ајағын сәни пис јола чәксә, ону кәс вә өзүндән ат; сәнин үчүн топал вә ја чолаг олараг һәјата кирмәк, ики әл вә ја ајағын олараг әбәди ода атылмагдан јахшыдыр.
9 Көзүн сәни пис јола чәксә, ону чыхарт вә өзүндән ат; сәнин үчүн һәјата тәк көзлү кирмәк, ики көзүн олараг чәһәннәм одуна атылмагдан јахшыдыр.
10 Бу кичикләрдән биринә хор бахмагдан чәкинин; чүнки сизә дејирәм ки, онларын көјдәки мәләкләри даим Сәмави Атамын үзүнү көрүрләр.
/11 Чүнки Инсан Оғлу гејб олмушлары хилас етмәјә кәлмишдир./

Гејб олмуш гојун мәсәли
(Лука 15:3-7)

12 Сизә нечә кәлир? Бир адамын јүз гојуну варса вә онлардан бири јолуну азарса, дохсан доггузуну атыб дағлара, јолуну азан гојуну ахтармаға кетмәзми?
13 Вә әкәр ону тапа билсә, сизә доғрусуну дејирәм: Јолуну азмајан дохсан доггузу үчүн севиндијиндән артыг онун үчүн севинәр.
14 Беләчә дә көјләрдәки Атанызын елә бир мурады јохдур ки, бу кичикләрдән бири һәлак олсун.

Бир гардаш күнаһ ишләдәрсә

15 Әкәр гардашын сәнә гаршы күнаһ ишләдәрсә, кет, ону ифша ет; Һәр шеј јалныз икинизин арасында галсын. О Сәнин сөзүнә бахарса, гардашыны газандын.
16 Амма бахмазса, јанына даһа бир вә ја ики киши ал ки, сөјләнән һәр шеј ики вә ја үч шаһидин ағзы илә тәсдиг олунсун.
17 Вә әкәр онларын сөзүнә бахмаг истәмәзсә, чәмијјәтә* сөјлә. Вә әкәр чәмијјәтин дә сөзүнә бахмаг истәмәзсә, гој о сәнин үчүн бир бүтпәрәст вә веркијыған кими олсун.
18 Сизә доғрусуну дејирәм: Јер үзүндә бағлајачағыныз һәр шеј көјдә

*6, 7, 8, 9. Пис јола чәкмәк – һәрфи тәрчүмә "бүдрәтмәк".

*17. чәмијјәт – Иса Мәсиһә иман едәнләрин чәмијјәти.

бағланмыш олур; вә јер үзүндә ачачағыныз һәр шеј көјдә ачылмыш олур.

19 Сизә тәкрарән дејирәм ки, әкәр сиздән ики нәфәр јер үзүндә истәјәчәкләри һәр һансы бир шеј һаггында разылыға кәлсә, көјләрдә олан Атам онлар үчүн едәчәкдир.

20 Чүнки һарадаса ики вә ја үч киши Мәним адымла бир јерә топлашмыш олурса, Мән орада, онларын арасындајам.»

Мәрһәмәтсиз гул мәсәли

21 О заман Петер кәлиб Исаја деди: «Ја Рәбб! Гардашым мәнә гаршы нечә дәфә күнаһ ишләдәрсә, мән ону бағышламалыјам? Једди дәфәми?»

22 Иса она деди: «Сәнә дејирәм ки, једди дәфә јох, јетмиш кәрә једди дәфә.

23 Бунун үчүн Сәмави Сәлтәнәт, гуллары илә һесаблашмағы гәрара алан бир һөкмдара бәнзәр.

24 Һесаблашмаға башладығы заман, онун јанына он мин талант* борчу олан бири кәтирилди.

25 Амма онун өдәмәјә бир шеји олмадығы үчүн ағасы әмр верди ки, о, арвады, ушаглары вә бүтүн малы сатылсын вә борчу өдәнсин.

26 О заман гул јерә дөшәнди вә она сәчдә едәрәк, деди: ”Аға, сәбр ет! Мән һамысыны өдәјәчәјәм.”

27 Ағасынын гула рәһми кәлди, ону бурахды вә борчуну бағышлады.

28 Амма о гул чөлә чыхыб, она јүз динар борчлу олан бир јолдашыны тапды. Ону јахалады вә: ”Борчуну өдә!” – дејәрәк боғазындан јапышды.

**24. Талант – ән бөјүк күмүш пул өлчүсү.*

29 Јолдашы ајагларына дөшәнди вә она: ”Сәбр ет! Сәнин борчуну бүтөв гајтарарам” – дејә јалварды.

30 О исә истәмәди; кедиб борчуну өдәјәнә гәдәр, ону зиндана салдырды.

31 Һәмин адамын јолдашлары баш верән һадисәни көрдүкләри заман чох кәдәрләндиләр вә кедиб бүтүн оланы ағаларына нәгл етдиләр.

32 О заман ағасы ону јанына чағырыб деди: ”Еј пис гул, бүтүн о борчу сәнә бағышладым, чүнки мәнә јалвардын.

33 Мән сәнә мәрһәмәт етдијим кими, сән дә јолдашына мәрһәмәт етмәли дејилдинми?”

34 Вә ағасы гәзәбләниб бүтүн борчуну өдәјинчәјә гәдәр, ону ишкәнчә верәнләрин әлинә верди.

35 Һәр бириниз гардашларынызын тәгсирләрини үрәкдән бағышламасаныз, Сәмави Атам да сизә елә едәр.»

ОН ДОГГУЗУНЧУ ФӘСИЛ

Бошанмаг барәсиндәки суал

(Марк 10:1-12)

1 ИСА бу сөзләри битирдикдән сонра, Галилејадан чыхыб Иордан чајынын о бири тајында јерләшән Јәһудеја дијарына кәлди.

2 Онун ардынча чохлу адам кетди. Иса орада онлары сағалтды.

3 Фәрисејләр Ону сынамаг мәгсәдилә јахынлашыб дедиләр: «Һәр сәбәбә көрәми гадыны бошамаг чаиздир?»

4 Иса чаваб вериб деди: «Охумамысынызмы ки, Јарадан башланғычдан ”онлары киши вә гадын јаратды”?

5 Вә демишдир: ”Буна көрә инсан

ата-анасыны бурахачаг вә арвадына бағланачагдыр. Икиси дә бир бәдән олачагдыр.”
6 Белә ки, онлар артыг ики дејил, бир бәдәндирләр. Беләликлә, Аллаһын бирләшдирдијини инсан ајырмамалыдыр.»
7 Онлар Исаја дедиләр: «Белә исә, Муса нә үчүн бир бошанма кағызы верәрәк гадыны бошамағы әмр етди?»
8 Иса онлара деди: «Үрәкләринизин һиссизлијинә көрә Муса арвадларынызы бошаманыза ичазә верди; лакин башланғычдан белә олмамышдыр.
9 Вә Мән сизә дејирәм: Ким чинси әхлагсызлыгдан башга сәбәблә арвадыны бошајыб, башгасы илә евләнәрсә, зина едәр; бошанмыш гадынла евләнән дә зина едәр.»
10 Шакирдләр Исаја дедиләр: «Әкәр әрлә арвад арасындакы мүнасибәт белә исә, демәли евләнмәмәк даһа јахшыдыр.»
11 Иса исә онлара деди: «Бүтүн адамларда бу сөз сығмаз, анчаг өзләринә бу габилијјәт верилмиш оланларда сығар.
12 Чүнки елә хәдимләр вар ки, ана бәтниндән елә олмушлар; вә елә хәдимләр вар ки, инсанлар тәрәфиндән елә едилмишләр. Сәмави Сәлтәнәт уғрунда өзләрини хәдим сајанлар да вардыр. Буну гәбул едә билән гәбул етсин.»

Иса ушаглара хејир-дуа верир

(Марк 10:13-16, Лука 18:15-17)

13 О заман ушаглар Исанын јанына кәтирилдиләр ки, онларын үстүнә әлләрини гојуб хејир-дуа версин; шакирдләри исә онлара гадаған етдиләр.
14 Иса исә деди: «Гојун ушаглар Мәним јаныма кәлсинләр! Онлара мане олмајын! Чүнки Сәмави Сәлтәнәт беләләринниндир.»
15 Вә онларын үзәринә әлләрини гојуб орадан кетди.

Сәрвәт вә әбәди һәјат

(Марк 10:17-31, Лука 18:18-30)

16 Будур, бири Исанын јанына кәлиб деди: «Јахшы Мүәллим, һәјатым әбәди олсун дејә, нә јахшылыг етмәлијәм?»
17 Иса она деди: «Нә үчүн Мәни јахшы адландырырсан? Аллаһдан башга јахшысы јохдур*. Әкәр сән әбәди һәјата говушмаг истәјирсәнсә, Онун әмрләринә риајәт ет.»
18 О, Исадан: «Һансы әмрләрә?» – дејә сорушду. Иса да деди: «Гатиллик етмә; зина етмә; оғурлуг етмә; јалан шаһидлик етмә;
19 Ата вә анана һөрмәт ет; вә гоншуну өзүн кими сев.»
20 Чаван оғлан Исаја деди: «Бүтүн бунлара /кәнчлијимдән/ риајәт едирәм; даһа нәјим чатышмыр?»
21 Иса она деди: «Әкәр камил олмаг истәјирсәнсә, кет нәјин варса сат, јохсуллара пајла. Көјләрдә хәзинән олачагдыр. Сонра кәл, Мәним ардымча кет.»
22 Лакин чаван оғлан бу сөзү ешитдикдә кәдәрләниб кетди, чүнки чох мал-дөвләти вар иди.
23 Иса шакирдләринә деди: «Сизә доғрусуну дејирәм ки, варлы адам Сәмави Сәлтәнәтә чәтинликлә кирә-

**17. Ән әски мәтнләрдә – ”Нә үчүн Мәндән јахшылыг барәсиндә сорушурсан? Јахшы олан тәк Бири вардыр.”*

чәкдир.

24 Јенә сизә дејирәм: Дәвәнин ијнә дешијиндән кечмәси, варлы адамын Аллаһ Сәлтәнәтинә кирмәсиндән даһа асандыр.»

25 Буну ешитдикдә шакирдләри: «Бәс ким хилас ола биләр?» – дејәрәк чох тәәччүбләндиләр.

26 Иса онлара бахыб, деди: «Инсанлар үчүн бу гејри-мүмкүндүр, Аллаһ үчүн исә һәр шеј мүмкүндүр.»

27 О заман Петер чаваб верәрәк Она деди: «Будур, биз һәр шеји атыб Сәнин ардынча кәлдик; елә исә, бизим нәјимиз олачаг?»

28 Иса да онлара деди: «Сизә доғрусуну дејирәм ки, Инсан Оғлу һәр шејин јениләнмәсиндә иззәтли тахтына отурачағы заман, Мәним ардымча кәлән сизләр дә Исраилин он ики гәбиләсинә һөкм етмәк үчүн он ики тахт үзәриндә отурачагсыныз.

29 Вә һәр ким Мәним адым наминә евләрини, гардашларыны, бачыларыны, атасыны, анасыны, арвадыны, ушагларыны вә јахуд тарлаларыны атмышса, јүз дәфә артыг алачаг вә әбәди һәјаты мирас көтүрәчәкдир.

30 Амма чох биринчиләр сонунчу вә сонунчулар биринчи олачаглар.

ИЈИРМИНЧИ ФӘСИЛ

Бағ саһиби мәсәли

1 ЧҮНКИ Сәмави Сәлтәнәт, сәһәр еркән дуруб, өз үзүм бағы үчүн ишчи тутмаға чыхан ев саһибинә бәнзәр.

2 Ишчиләрлә күнү бир динара разылашыб онлары үзүм бағына көндәрди.

3 Үчүнчү саат* радәләриндә чыхараг башгаларыны мејданда ишсиз дурмуш көрдү.

4 Онлара да деди: ”Сиз дә үзүм бағына кедин вә һаггынызы верәрәм.” Онлар да кетдиләр.

5 Алтынчы* вә доггузунчу саат** радәләриндә јенә чыхды вә јенә белә етди.

6 Он биринчи саат* радәләриндә чыхыб, ишсиз дуран башгаларыны тапды вә онлара деди: ”Нә үчүн бурада бүтүн күн авара дурурсунуз?”

7 Онлар она дедиләр: ”Чүнки һеч ким бизи ишә көтүрмәди.” Онлара деди: ”Сиз дә бағыма кедин /вә һаггынызы аларсыныз/.”

8 Ахшам олдугда, бағ саһиби өз тәсәррүфат мүдиринә деди: ”Ишчиләри чағыр вә сонунчулардан башлајараг биринчиләрә кими муздларыны вер.”

9 Он биринчи саат радәләриндә ишә кәләнләр бир динар алдылар.

10 Биринчи кәләнләр исә дүшүндүләр ки, даһа чох алачаглар; лакин онлар да адам башына бир динар алдылар.

11 Алдыглары заман ев саһибинә шикајәт едәрәк дедиләр:

12 ”Бу сонунчулар бир саат ишләдиләр вә сән онлары күнүн ағырлығыны вә истилијини чәкән бизләрлә бир чәркәјә гојдун.”

13 О исә онлардан биринә чаваб вериб деди: ”Достум! Мән сәнә һагсызлыг етмирәм, сән мәнимлә бир динара разылашмадынмы?

14 Өзүнә чатаны ал, кет; бу сонунчу-

*3. 3-чү саат – сәһәр саат 9.
*5. 6-чы саат – Күнорта саат 12.
**5. 9-чу саат – Күнортадан сонра саат 3.
*6, 11-чи саат – Күнортадан сонра саат 5.

ја сәнә вердијим гәдәр вермәк истәјирәм.
15 Өз малымла истәдијими етмәјә һаггым јохдурму? Сән мәним чомәрдлијимә пис көзләми бахырсан?”
16 Беләчә дә сонунчулар биринчи вә биринчиләр сонунчу олачаглар; /чүнки дә’вәтли чох, сечилмиш исә аздыр./»

Иса өлүб дириләчәјини үчүнчү дәфә билдирир
(Марк 10:32-34, Лука 18:31-34)

17 Иса Јерусәлимә галхаркән јолда он ики шакирди кәнара чағырыб ајрыча онлара деди:
18 «Будур, Јерусәлимә галхырыг. Инсан Оғлу баш каһинләрин вә дин алимләринин әлинә тәслим едиләчәк. Ону өлүмә мәһкум едәчәкләр.
19 Вә Ону бүтпәрәстләрә тәслим едәчәкләр ки, онлар Она истеһза етсинләр, гамчы илә дөјсүнләр вә чармыха чәксинләр; үчүнчү күн исә О дириләчәкдир.»

Бир ананын ричасы
(Марк 10:35-45)

20 О заман Зеведејин оғулларынын анасы, оғуллары илә бәрабәр Онун јанына кәлиб сәчдә гылараг, Ондан нә исә диләди.
21 Иса гадына деди: «Сән нә истәјирсән?» Гадын Она деди: «Әмр ет ки, мәним бу ики оғлум Сәнин Сәлтәнәтиндә бири сағында, бири солунда отурсун.»
22 Иса исә чаваб вериб деди: «Сиз нә диләдијинизи билмирсиниз. Мәним ичәчәјим касадан ичә биләрсинизми? Вә Мән вәфтиз олдуғум кими вәфтиз ола биләрсинизми?» Онлар дедиләр: «Биләрик.»
23 Иса онлара деди: «Мәним ичәчәјим касадан ичәчәксиниз вә Мән вәфтиз олдуғум кими вәфтиз олачагсыныз. Лакин сағымда вә ја солумда отурмаға изин вермәк Мәним әлимдә дејилдир. Анчаг Атам бу јерләри мүәјјән шәхсләр үчүн һазырламышдыр.»
24 Он шакирд буну ешитдикдә, ики гардаша һиддәтләнди.
25 Иса исә онлары јанына чағырыб деди: «Билирсиниз ки, милләтләрин башчылары онлара һөкмдарлыг едәрләр, вә ағалары үзәрләриндә һакимијјәт сүрәрләр.
26 Сизин аранызда белә олмамалыдыр. Лакин аранызда бөјүк олмаг истәјән, дикәрләринин нөкәри олсун.
27 Вә аранызда биринчи олмаг истәјән, дикәрләринин гулу олсун.
28 Чүнки Инсан Оғлу Она хидмәт едилмәк үчүн дејил, хидмәт етмәјә вә бир чохлары үчүн чаныны фидијә* олараг вермәјә кәлмишдир.”

Ики корун көзләри ачылыр
(Марк 10:46-52, Лука 18:35-43)

29 Онлар Јериһодан чыхдыглары заман, бөјүк бир дәстә Исанын ардынча кетди.
30 Вә будур, јол кәнарында отуран ики кор Исанын кечдијини ешитдикдә: «Ја Рәбб, еј Давуд Оғлу! Бизә мәрһәмәт ејлә!» – дејә бағырды.
31 Халг исә онлары мәзәммәтләјиб сусдурмаға чалышды. Амма онлар: «Ја Рәбб, еј Давуд Оғлу! Бизә мәрһәмәт

**28. фидијә – азадлыг тә’мин етмәк үчүн верилән шеј.*

ејлә!» – дејә, даһа учадан бағырдылар.
32 Иса дајанараг онлары чағырды вә деди: «Сиз мәндән нә истәјирсиниз?»
33 Онлар Она: «Ја Рәбб, көзләримиз ачылсын», – дедиләр.
34 Иса онлара ачыјыб көзләринә тохунду; о анда көзләри ачылды вә онлар Онун ардынча кетдиләр.

ИЈИРМИ БИРИНЧИ ФӘСИЛ

Иса Јерусәлимә кирир

(Марк 11:1-11, Лука 19:28-40, Јәһја 12:12-19)

1 ОНЛАР Јерусәлимә јахынлашыб, Зејтун дағына, Бејтфачыја кәлдикләри заман, Иса ики шакирдини көндәрәрәк, онлара деди:
2 «Гаршыныздакы кәндә кедин. О анда бағлы бир ешшәклә бир сыпа тапачагсыныз. Онлары ачыб Мәнә кәтирин.
3 Әкәр кимсә сизә бир шеј сөјләрсә, ”Рәббин бунлара еһтијачы вар; онлары дәрһал *кери* көндәрәчәкдир”, – дејәрсиниз.»
4 Бүтүн бунлар да пејғәмбәр васитәсилә сөјләнән бу сөз јеринә јетсин дејә олду:
5 «Сион гызына* дејин ки,
”Будур, Һөкмдарын сәнин јанына кәлир;
О мүлајимдир, ешшәјә минмиш,
Ешшәјин баласы сыпаја минмиш.”»
6 Шакирдләр кедиб Исанын онлара әмр етдији кими етдиләр.
7 Ешшәклә сыпаны кәтирдиләр; онларын үзәрләринә палтарларыны гојдулар вә Иса *сыпанын* белинә минди.
8 Чамаатын чоху исә өз палтарларыны јола сәрди, башгалары да ағачлардан будаглар кәсиб, јола сәрирдиләр.
9 Исанын өнүндә кедән вә ардынча кәлән халг: «Давуд Оғлуна һосана!* Рәббин ады илә Кәләнә һәмд олсун! Ән јүксәкләрдә һосана!» – дејә гышгырырдылар.
10 Иса Јерусәлимә чатдығы заман, бүтүн шәһәр: «Бу Кимдир?» – дејәрәк сарсылды.
11 Халг исә дејирди: «Бу, Галилејанын Назарет шәһәриндән олан Иса Пејғәмбәрдир.»

Иса сатычылары мә’бәддән говур

(Марк 11:15-19, Лука 19:45-48, Јәһја 2:13-22)

12 Иса /Аллаһын/ мә’бәдинә кирди вә мә’бәддәки сатычыларын вә алычыларын һамысыны говду; сәррафларын масаларыны вә көјәрчин сатанларын күрсүләрини чевирди.
13 Вә онлара деди: «”Мәним евимә дуа еви дејиләчәк”, – дејә јазылмышдыр. Амма сиз ону гулдур јувасына дөндәрмисиниз!»
14 Мә’бәддә Онун јанына корлар вә топаллар кәлдиләр вә О онлары сағалтды.
15 Лакин баш каһинләр вә дин алимләри Онун етдији тәәччүб доғуран ишләри вә мә’бәддә «Давуд Оғлуна һосана!» – дејә бағыран ушаглары көрдүкдә гәзәбләнәрәк Она дедиләр:
16 «Бунларын нә сөјләдијини ешидирсәнми?» Иса да онлара деди: «Бәли: ”Кичик ушагларын вә әмзикли оланларын ағзындан камил һәмд алдын” сөзүнү һеч охумамысынызмы?»
17 Иса онлары тәрк едиб шәһәрдән

**5. Сион гызы – јә’ни, Јерусәлим (Гудс) әһалиси.*

**9. Һосана – ”бизи хилас ет” демәкдир.*

кәнара, Бејтанјаја кәлиб, орада кечәләди.

Гурујан әнчир ағачы
(Марк 11:12-14, 20-24)

18 Сәһәри күн Иса шәһәрә гајыданда ачды.
19 Јол кәнарында бир әнчир ағачы тапыб она јахынлашды; анчаг онда јарпагдан башга бир шеј тапмады. Иса она деди: «Гој бундан сонра сәндән әсла мејвә чыхмасын.» Вә әнчир ағачы о анда гуруду.
20 Шакирдләри буну көрдүкдә: «Әнчир ағачы бир анда нечә гуруду?» – дејәрәк тәәччүбләндиләр.
21 Иса чаваб вериб онлара деди: «Сизә доғрусуну дејирәм: Әкәр иманыныз олуб, шүбһә етмәсәниз, нәинки әнчир ағачына едиләни едәрсиниз, һәтта бу дағa: ”Галх, дәнизә атыл!” – десәниз, олачагдыр.
22 Вә дуа илә иман едәрәк һәр нә диләрсинизсә, алачагсыныз.»

Исанын сәлаһијјәти
(Марк 11:27-33, Лука 20:1-8)

23 Иса мә’бәдә кәлиб тә’лим вермәкдә икән баш каһинләр вә халгын ағсаггаллары Онун јанына кәлиб: «Бу ишләри нә сәлаһијјәтлә едирсән? Вә Сәнә бу сәлаһијјәти ким верди?» – дедиләр.
24 Иса онлара чаваб вериб деди: «Мән дә сиздән бир шеј сорушачағам; ону Мәнә десәниз, бу ишләри нә сәлаһијјәтлә көрдүјүмү Мән дә сизә сөјләрәм.
25 Јәһјанын вәфтизи һарадан иди? Көјдәнми*, јохса инсанларданмы?» Онлар исә араларында мәсләһәтләшиб дедиләр: «Әкәр ”Көјдән” десәк, ”Бәс нә үчүн она иман етмәдиниз?” дејәчәк.
26 ”Инсанлардан” десәк исә, халгдан горхуруг, чүнки һамы Јәһјаны пејғәмбәр сајыр.»
27 Вә Исаја чаваб вериб: «Билмирик», – дедиләр. Иса да онлара деди: «Мән дә сизә бу ишләри нә сәлаһијјәтлә көрдүјүмү демирәм.

Ики оғул мәсәли

28 Бәс сиз нечә дүшүнүрсүнүз? Бир кишинин ики оғлу варды; вә кәлиб биринчисинә: ”Оғлум, бу күн кет үзүм бағында ишлә”, – деди.
29 О да чаваб вериб, ”Истәмирәм”, – деди. Лакин сонра пешиман олуб кетди.
30 Киши икинчисинә јахынлашыб јенә ејни сөзү сөјләди. О, чаваб вериб: ”Кедирәм, ағам!” деди вә кетмәди.
31 Икисиндән һансы атасынын истәјини јеринә јетирди?» Онлар: «Биринчиси», – дедиләр. Иса онлара деди: «Сизә доғрусуну дејирәм ки, веркијығанлар вә фаһишәләр Аллаһын Сәлтәнәтинә сиздән габаг кирирләр.
32 Чүнки Јәһја сизин јаныныза салеһлик јолунда кәлди, сиз исә она инанмадыныз; амма веркијығанлар вә фаһишәләр она инандылар. Вә сиз буну көрдүкдән сонра белә пешиман олуб она инанмадыныз.

Пис бағбанлар мәсәли
(Марк 12:1-12, Лука 20:9-19)

33 Башга бир мәсәли динләјин: Ев саһиби олан бир адам вар иди. Үзүм бағы салды, әтрафына да һасар чәкди,

*25. Јә’ни, Аллаһдан.

ичиндә бир үзүмсыхан газды, бир гүллә тикди вә бағы бағбанлара ичарәјә вериб башга мәмләкәтә кетди.
34 Мәhсул заманы јахынлашдыгда мәhсулуну алмаг үчүн гулларыны бағбанларын јанына көндәрди.
35 Бағбанлар исә онун гулларыны тутуб, кимини дөјдүләр, кимини өлдүрдүләр, кимини дә дашгалаг еләдиләр.
36 О, икинчи дәфә әввәлкиндән даhа чох гул көндәрди; бағбанлар онларла да әввәлки кими етдиләр.
37 Нәhајәт "Оғлума hөрмәт едәрләр", – дејәрәк өз оғлуну онларын јанына көндәрди.
38 Амма бағбанлар онун оғлуну көрдүкдә өз араларында дедиләр: "Варис будур; кәлин ону өлдүрәк вә мирас бизә галсын."
39 Вә ону тутуб, бағдан кәнара чыхарыб өлдүрдүләр.
40 Беләликлә, бағын саhиби кәлдикдә, бу бағбанлара нә едәчәкдир?»
41 Онлар Исаја дедиләр: «Бу хаинләри дәhшәтли бир өлүмә мәhкум едәчәк, үзүм бағыны исә башга бағбанлара ичарәјә верәчәкдир ки, онлар мәhсулу она өз вахтында версинләр.»
42 Иса онлара деди: «Сиз Мүгәддәс Јазыларда:

"Бәнналарын рәдд етдикләри даш
Күнчүн башы олду.
Буну Рәбб етди
Вә бу бизим үчүн hејрәтли иш олду" – сөзләрини hеч охумамысынызмы?

43 Буна көрә сизә дејирәм ки, Аллаhын Сәлтәнәти сиздән алыныб, онун мејвәләрини јетишдирәчәк бир халга вериләчәкдир.
44 Бу дашын үстүнә јыхылан парчаланачаг, даш исә кимин үзәринә дүшәрсә, ону әзәчәкдир.»
45 Баш каhинләр вә фәрисејләр Онун мәсәлләрини ешитдикдә бу сөзләри онлар үчүн дедијини анладылар.
46 Ону тутмаг истәдиләр, лакин халгдан горхдулар, чүнки халг Исаны пејғәмбәр hесаб едирди.

ИЈИРМИ ИКИНЧИ ФӘСИЛ

Тој зијафәти мәсәли

(Лука 14:15-24)

1 ИСА тәкрарән онлара мәсәлләрлә хитаб едәрәк деди:
2 «Сәмави Сәлтәнәт, оғлуна тој зијафәти верән бир hөкмдара бәнзәр.
3 О, тој зијафәтинә дә'вәт олунанлары чағырмаг үчүн гулларыны көндәрди. Лакин онлар кәлмәк истәмәдиләр.
4 Башга гуллары бир даhа көндәрәрәк онлара деди: "Дә'вәт олунанлара дејин ки, будур, мән зијафәтими hазырладым, өкүзләр вә бәсләнмиш мал-гара кәсилмиш, hәр шеј hазырдыр, тој мәчлисинә кәлин!"
5 Лакин онлар е'тинасызлыг көстәрәрәк, кими тарласына, кими тичарәтинә кетди,
6 Дикәрләри исә онун гулларыны тутуб, тәhгир етдиләр, өлдүрдүләр.
7 Һөкмдар бундан хәбәр тутараг гәзәбләнди вә өз гошунларыны көндәриб, о гатилләри мәhв етди, шәhәрләрини исә јандырды.
8 О заман гулларына деди: "Тој мәчлиси hазырдыр, фәгәт чағырылмыш гонаглар буна лајиг дејилдирләр.

9 Беләликлә, дөрд јол ајрычына кедин вә кими тапсаныз тој мәчлисинә чағырын.”

10 Һәмин гуллар јоллара чыхдылар вә пис, јахшы кими тапдыларса, һамысыны топладылар; вә тој мәчлиси гонагларла долду.

11 Һөкмдар гонаглара бахмаг үчүн кирдикдә, орада тој либасы кејмәмиш бир нәфәри көрдү,

12 Вә она деди: ”Достум! Сән тој либасы кејмәмиш бураја нечә кирдин?”. О исә сусду.

13 О заман һөкмдар гулларына деди: ”Онун әлләрини ајагларыны бағлајын вә, көтүрүб ону чөл гаранлығына атын; орада ағлашма вә диш гычыртма олачагдыр.

14 Чүнки дә’вәт едилмиш чох, сечилмиш исә аздыр.»

Гејсәринки гејсәрә

(Марк 12:13-17, Лука 20:20-26)

15 О заман фәрисејләр кедиб мүшавирә етдиләр ки, Ону сөз үстүндә нечә тутсунлар.

16 Һиродчуларла бәрабәр өз шакирдләрини Исанын јанына көндәриб дедиләр: «Мүәллим! Билирик ки, Сән һәгигәтпәрәстсән вә Аллаһын јолуну доғрулугла өјрәдирсән вә кимсәјә јалтагланмазсан, чүнки һеч кимин тәбәгәсинә бахмазсан.

17 Инди, бизә де көрәк, Сәнә нечә кәлир? Гејсәрә верки вермәк чаиздирми, чаиз дејилми?»

18 Амма Иса онларын һијләкәрлијини биләрәк деди: «Мәни нә үчүн сынајырсыныз, еј икиүзлүләр?

19 Мәнә верки вердијиниз сиккәни көстәрин.» Онлар да Она бир динар кәтирдиләр.

20 Вә онлара деди: «*Сиккәнин үстүндәки* бу сурәт вә јазы киминдир?»

21 Онлар: «Гејсәрин», – дедиләр. О вахт Иса онлара деди: «Елә исә, гејсәринкини гејсәрә, Аллаһынкыны Аллаһа верин.»

22 Буну ешитдикләри заман чашбаш галдылар вә Исаны тәрк едиб кетдиләр.

Дирилмәк барәсиндәки суал

(Марк 12:18-27, Лука 20:27-40)

23 Һәмин күн «Дирилмә јохдур», – дејән садукејләр Исанын јанына кәләрәк, Ондан сорушдулар:

24 «Мүәллим! Муса демишдир: ”Әкәр бир адам ушағы олмадан өлүрсә, гардашы онун дулуну алыб, *өлән* гардашына нәсил јетишдирсин.”

25 Бизим једди гардашымыз вар иди. Биринчиси евләнди вә өлдү. Ушағы олмадығындан арвадыны гардашы үчүн гојду.

26 Икинчиси вә үчүнчүсү, һәтта једдинчисинә гәдәр елә өлдү.

27 Һамысындан сонра да о гадын өлдү.

28 Инди өлүләр дириләндә, гадын о једди нәфәрдән кимин арвады олачагдыр? Чүнки һамысы онунла евләнмиш иди.»

29 Иса чаваб вериб онлара деди: «Сиз Мүгәддәс Јазылары вә Аллаһын гүдрәтини билмәдијинизә көрә јаныլырсыныз.

30 Она көрә ки, өлүләр дириләндә, нә евләнирләр, нә дә әрә кедирләр. Анчаг Аллаһын көјдәки мәләкләри кими олурлар.

31 Бәс өлүләрин дирилмәси һаггында Аллаһ тәрәфиндән сизә:

32 ”Мән Ибраһимин Аллаһы, Исһа-

гын Аллаһы вә Јагубун Аллаһыјам”,
– дејә сөјләнән сөзү охумадынызмы?
Аллаһ өлүләрин дејил, дириләрин
Аллаһыдыр.»
33 Халг буну ешидиб Онун тә’ли-
минә тәәччүбләнди.

Аллаһын ән бөјүк әмри
(Марк 12:28-34, Лука 10:25-28)

34 Фәрисејләр, Исанын садукејләри
суесдурдуғуну ешидиб, бир јерә топ-
лашдылар.
35 Онлардан бир Мүгәддәс Ганун
алими Исаны сынамаг үчүн сорушду:
36 «Мүәллим, Мүгәддәс Ганунда
ән бөјүк әмр һансыдыр?»
37 Иса она деди: «”Аллаһын олан
Рәбби бүтүн үрәјинлә, бүтүн чанынла
вә бүтүн дүшүнчәнлә сев.”
38 Бу, биринчи вә ән бөјүк әмрдир.
39 Вә буна бәнзәјән икинчиси будур:
”Гоншуну өзүн кими сев.”
40 Бүтүн Ганун вә пејғәмбәрләр бу
ики әмрә бағлыдыр.»

Мәсиһ кимин Оғлудур?
(Марк 12:35-37, Лука 20:41-44)

41 Фәрисејләр топлашдыгда Иса
онлардан сорушуб:
42 «Мәсиһ һаггында нә дүшүнүр-
сүнүз? О кимин Оғлудур?» – деди.
Онлар да Исаја: «Давудун Оғлу», –
дедиләр.
43 Иса онлара деди: «Елә исә, нә
үчүн Давуд Руһдан илһам алыб, Она
”Аға” дејәрәк хитаб едир вә дејир ки,
44 ”Рәбб Мәним Ағама деди: Мән
дүшмәнләрини Сәнин ајагларын
алтына /гәтил/ гојунчаја гәдәр са-
ғымда отур.”
45 Әкәр Давуд Ону ”Аға” адлан-
дырырса, нечә олур ки, О Давудун
оғлу олур?»
46 Һеч ким Она чавабында бир сөз
дејә билмәди; вә о күндән сонра артыг
һеч ким Ондан бир шеј сорушмаға
чәсарәт етмәди.

ИЈИРМИ ҮЧҮНЧҮ ФӘСИЛ

Вај һалыныза!
(Марк 12:38-40, Лука 11:39-51, 13:34-35, 20:45-47)

1 О ЗАМАН Иса халга вә Өз
шакирдләринә мүрачиәт едиб деди:
2 «Дин алимләри вә фәрисејләр
Мусанын күрсүсүндә отурмушлар;
3 Буна көрә дә сизә әмр етдикләри
һәр шејә риајәт вә әмәл един; лакин
онларын әмәлләринә көрә етмәјин,
чүнки сөјләрләр, амма әмәл етмәзләр.
4 Бәли, онлар ағыр вә чәтин дашына
билән јүкләр бағлајыб инсанларын
белинә гојарлар, өзләри исә бу јүкләри
дашымаг үчүн бармагларыны белә
гымылдатмаг истәмәзләр.
5 Онлар өз әмәлләринин һамысыны
инсанлар көрсүнләр дејә едирләр.
Чүнки онлар дуа гутучугларыны*
кенишләндириб, палтарларынын
сачагларыны узадырлар;
6 Зијафәтләрдә јухары јерләри вә
синагогларда баш күрсүләри тутмағы;
7 Базар мејданларында саламлар
алмағы вә инсанларын онлара ”Раб-
би*! Рабби!” дејә хитаб етмәсини
севәрләр.

**5. Дуа гутучуглары – Бу гутучуға Төвратдан көтүрүлмүш бә’зи јазылы гисмләр гојулур. Бу гутучуг дәридән олмалыдыр. Јәһудиләр дуа едән заман ону ја алнына, јахуд да гола бағлајырлар.*
**7. Рабби: мүәллим.*

8 Лакин сиз өзүнүзә ”Рабби” дедиртмәјин; чүнки сизин Мүәллиминиз бирдир, /о да Мәсиһдир,/ вә сиз һамыныз гардашсыныз.

9 Јер үзүндә кимсәјә ата демәјин; чүнки Атаныз бирдир, сәмави Атадыр.

10 Нә дә насеһ дедиртмәјин; чүнки Насеһиниз бирдир – Мәсиһдир.

11 Аранызда ән бөјүк олан, дикәрләринин нөкәри олсун.

12 Ким өзүнү јүксәлдирсә, алчалдылачаг вә ким өзүнү алчалдырса, јүксәлдиләчәкдир.

13 Лакин вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки сиз Сәмави Сәлтәнәти инсанларын үзүнә гапајырсыныз; өзүнүз кирмирсиниз, кирмәк истәјәнләри дә бурахмырсыныз ки, кирсинләр.

14 Вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки сиз ријакарчасына узун-узады дуалар едәркән, дул гадынларын евләрини талајырсыныз; бунун үчүн сиз даһа ағыр мәһкумијјәтә уғрајачагсыныз.

15 Вај һалыныза дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки *һеч олмаса* бир нәфәри имана кәтирмәк үчүн, сиз дәнизи вә гуруну долашырсыныз; вә кәтирдикдә, ону өзүнүздән ики гат артыг чәһәннәмлик едирсиниз.

16 ”Ким мә’бәдә анд ичирсә, әһәмијјәтли бир шеј дејилдир, лакин ким мә’бәдин гызылына анд ичирсә, өз андына бағлы олур”, – дејән кор рәһбәрләр! Вај һалыныза!

17 Сиз, еј диванәләр вә корлар! Һансы даһа бөјүкдүр? Гызылмы, јахуд гызылы мүгәддәс едән мә’бәдми?

18 Вә: ”Ким гурбанкаһа анд ичирсә, әһәмијјәтли бир шеј дејилдир; лакин гурбанкаһ үзәриндәки гурбана анд ичирсә, өз андына бағлы олур”, – дејирсиниз.

19 Сиз, еј диванәләр вә корлар, һансы даһа бөјүкдүр? Гурбанмы, јохса гурбаны мүгәддәс едән гурбанкаһмы?

20 Беләликлә, гурбанкаһа анд ичән, она вә онун үстүндә олан бүтүн шејләрә анд ичир.

21 Мә’бәдә анд ичән, она вә ичиндә сакин Олана анд ичир.

22 Вә көјә анд ичән, Аллаһын тахтына вә онун үстүндә Отурана анд ичир.

23 Вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки нанә, шүјүд вә зирәнин онда бирини верирсиниз, лакин Мүгәддәс Ганунун даһа вачиб ишләрини, әдаләти, мәрһәмәти вә иманы атырсыныз. Онда бир һиссәни вермәји еһмал етмәдән әсас бунлары тәтбиг етмәли идиниз.

24 Еј ағчаганады сүзкәчдән кечириб, дәвәни удан кор рәһбәрләр!

25 Вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки сиз финчанын вә чанағын чөлүнү тәмизләјирсиниз, лакин онларын ичи сојғунчулуг вә тамаһкарлыгла долудур.

26 Сән, еј кор фәрисеј, әввәлчә финчанын вә чанағын ичини тәмизлә ки, чөлү дә тәмиз олсун!

27 Вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки сиз ағардылмыш мәгбәрәләрә бәнзәјирсиниз: чөлү көзәл көрүнүр, ичи исә өлү сүмүкләри вә һәр чүр мурдарлыгла долудур.

28 Сиз дә беләчә инсанлара заһирән салеһ көрүнүрсүнүз, дахилән исә икиүзлүлүк вә фәсадла долусунуз.

29 Вај һалыныза, дин алимләри вә фәрисејләр, икиүзлүләр! Чүнки сиз пејғәмбәрләрә мәгбәрәләр тикирсиниз,

салеһләрин абидәләрини бәзәјирсиниз,
30 Вә: ”Биз аталарымызын јашадыглары күнләрдә олсајдыг, пејғәмбәрләрин ганыны төкмәк ишиндә онлара јолдаш олмаздыг”, – дејирсиниз.
31 Бунунла да өз-өзүнүзә гаршы чыхараг, пејғәмбәрләри өлдүрәнләрин оғуллары олдуғунуза сиз өзүнүз шаһидлик едирсиниз.
32 Елә исә, аталарынызын башладығы иши битирин!
33 Сиз, еј иланлар, күрзәләр нәсли! Чәһәннәм мәһкумијјәтиндән нечә гачачагсыныз?
34 Она көрә, будур, Мән сизә пејғәмбәрләр, мүдрик адамлар вә дин алимләри көндәрирәм; сиз онлардан бә’зиләрини өлдүрәчәк вә чармыха чәкәчәксиниз; вә бә’зиләрини синагогларынызда дөјәчәк вә шәһәрдән шәһәрә говачагсыныз ки,
35 Салеһ олан Һабилин ганындан тутмуш, мә’бәдлә гурбанкаһ арасында өлдүрдүјүнүз Бәрәкијә оғлу Зәкәријјәнин ганына гәдәр, һәр салеһ адамын јер үзүндә төкүлән ганы үчүн мәс’улијјәт дашыјасыныз.
36 Сизә доғрусуну дејирәм, бүтүн бу шејләр үчүн бу нәсил мәс’улијјәт дашыјачагдыр.

Еј Јерусәлим!
(Лука 13:31-35)

37 Еј Јерусәлим! Пејғәмбәрләри өлдүрән вә она көндәриләнләри даша басан Јерусәлим! Тојуг өз чүчәләрини ганадлары алтына топладығы кими, Мән дә сәнин өвладларыны нечә дәфә топламаг истәдим, амма сиз истәмәдиниз!
38 Будур, евиниз бош галыр.
39 Чүнки сизә дејирәм ки, сиз: ”Рәббин ады илә Кәләнә һәмд олсун”, – дејинчәјә гәдәр артыг Мәни көрмәјәчәксиниз.»

ИЈИРМИ ДӨРДҮНЧҮ ФӘСИЛ

Ахыр заманын әламәтләри
(Марк 13:1-23, Лука 21:5-24)

1 ИСА мә’бәддән чыхыб кедирди. Лакин шакирдләри Она јахынлашыб мә’бәдин биналарыны көстәрмәк истәдиләр.
2 Иса да чаваб вериб онлара деди: «Бүтүн бу шејләри көрүрсүнүзмү? Сизә доғрусуну дејирәм: Бурада даш даш үстә галмајачаг, һәр шеј мәһв олачагдыр.»
3 Иса Зејтун дағында отураркән шакирдләри тәкликдә Онун јанына кәлиб дедиләр: «Бизә сөјлә көрәк, бу дедикләрин нә заман олачаг? Сәнин кәлишинә вә дөврүн сонуна әламәт нә олачаг?»
4 Иса чаваб вериб онлара деди: «Диггәтли олун ки, кимсә сизи алдатмасын.
5 Чүнки бир чохлары: ”Мәсиһ мәнәм”, – дејә Мәним адымла кәләчәк вә чох адамлары алдадачаглар.
6 Сиз мүһарибә *курултулары* вә мүһарибә хәбәрләри ешидәчәксиниз. Бахын, дәһшәтә кәлмәјин; чүнки бүтүн бунларын ваге олмасы кәрәкдир, анчаг бу һәлә сон демәк дејилдир.
7 Чүнки халг халга, дөвләт дөвләтә гаршы галхачаг; јер- јер гытлыглар, / гырғынлар/ вә зәлзәләләр олачагдыр.
8 Бүтүн бунлар исә, ағрыларын башланғычыдыр.
9 О заман сизә әзијјәт вериб өл-

дүрәчәкләр; вә Мәним адыма көрә бүтүн халглар сизә нифрәт едәчәкләр.
10 О заман бир чохлары бүдрәјиб* бир-бирини әлә верәчәк вә бир-биринә нифрәт едәчәкләр.
11 Бир чох јаланчы пејғәмбәрләр төрәјиб, чох адамлары алдадачаглар.
12 Вә ганунсузлуг артдығындан бир чохларынын севкиси сојујачагдыр.
13 Лакин ахыра гәдәр сәбр едән хилас олачагдыр.
14 *Сәмави* Сәлтәнәт һаггында олан бу Мүждә халгларын һамысына шәһадәт олараг бүтүн дүнјада тәблиғ олуначагдыр; вә сон о заман кәләчәкдир.
15 Беләликлә, Даниел пејғәмбәрин бәһс етдији, виранәлик кәтирән ијрәнч шејин мүгәддәс јердә тикилдијини көрдүјүнүз заман (охујан анласын),
16 Јәһудејада оланлар дағлара гачсынлар;
17 Дамда олан евиндән әшја көтүрмәк үчүн ашағы енмәсин;
18 Тарлада олан да әбасыны көтүрмәк үчүн кери дөнмәсин.
19 Амма о күнләрдә һамиләләрин вә дөшү ушаглы гадынларын вај һалына!
20 Дуа един ки, гачманыз гышда вә ја шәнбә күнүндә олмасын.
21 Чүнки о заман елә бөјүк мәшәггәт олачагдыр ки, беләси дүнјанын башланғычындан индијәдәк олмамышдыр вә һеч олмајачагдыр.
22 Әкәр о күнләр гысалдылмасајды, һеч бир инсан хилас олмазды; лакин сечилмиш оланлар наминә о күнләр гысалдылачагдыр.
23 Әкәр о заман кимсә сизә: ”Будур, Мәсиһ бурада”, јахуд, ”Орададыр”, – дејәрсә, инанмајын.
24 Чүнки јаланчы мәсиһләр вә јаланчы пејғәмбәрләр төрәјиб бөјүк әламәтләр вә харигәләр көстәрәчәкләр ки, мүмкүнсә, сечилмиш оланлары да алдатсынлар.
25 Будур, Мән сизә әввәлчәдән сөјләдим.
26 Беләликлә, әкәр сизә: ”Будур, О сәһрададыр”, – десәләр дә, чыхмајын; ”Будур О, дахили отаглардадыр”, – десәләр дә, инанмајын.
27 Чүнки шимшәк шәргдә чахыб гәрбдә белә көрүндүјү кими, Инсан Оғлунун кәлиши дә белә олачагдыр.
28 Чүнки леш һарадаса, кәркәсләр да орада топлашарлар.

Иса Мәсиһин тәкрар кәлмәси

(Марк 13:24-31, Лука 21:25-33)

29 Амма о күнләрин мәшәггәтиндән дәрһал сонра күнәш гаралачаг, ај ишығыны вермәјәчәк, улдузлар көјдән дүшәчәк вә көј чисимләри сарсылачаг.
30 О заман Инсан Оғлунун әламәти көјдә көрүнәчәк; о вахт јер үзүнүн бүтүн халглары шивән галдырачаглар вә Инсан Оғлунун көјүн булудлары үзәриндә бөјүк гүдрәт вә иззәтлә кәлдијини көрәчәкләр.
31 Мәләкләрини бөјүк сәсә малик шејпур илә көндәрәчәк. Мәләкләр дә көјләрин бир учундан о бири учуна гәдәр, Онун сечдикләрини дөрд күләк истигамәтиндән топлајачаглар.
32 Инди, әнчир ағачындан ибрәт алын: онун будағы јумшалыб, јарпаглары ачылан заман билирсиниз ки, јај јахындыр.
33 Еләчә дә сиз бүтүн бу шејләри көрәндә билин ки, *Инсан Оғлу* јахындыр, гапылардадыр.

**10. Будрәјиб – јә'ни имандан дөнүб.*

34 Сизә доғрусуну дејирәм: Бүтүн бу шејләр баш веринчәјә гәдәр, бу нәсил кечиб кетмәјәчәкдир.

35 Көј вә јер кечиб кедәчәк, Мәним сөзләрим исә әсла кечиб кетмәјәчәкдир.

Билинмәјән күн вә саат

(Марк 13:32-37, Лука 12:41-48, 17:26-30, 34-36)

36 Лакин о күнү вә о сааты нә көјләрин мәләкләри, нә дә Оғул билир; Атадан башга һеч ким билмир.

37 Нуһун күнләри нечә идисә, Инсан Оғлунун кәлиши дә елә олачагдыр.

38 Чүнки Нуһун кәмијә кирдији күнә гәдәр, туфандан әввәлки күнләрдә, инсанлар јејиб, ичиб, евләниб, әрә кедирдиләр.

39 Вә туфан кәлиб һамысыны апарынчаја гәдәр нечә бихәбәр идиләрсә, Инсан Оғлунун кәлиши дә бу чүр олачагдыр.

40 О заман тарлада ики нәфәр олачаг; бири алыначаг, бири исә галачагдыр.

41 Дәјирманда дән үјүдән ики гадын олачаг; бири алыначаг, бири исә галачагдыр.

42 Беләликлә, ојаг дурун; чүнки Рәббинизин һансы күн кәләчәјини билмирсиниз.

43 Амма буну билин ки, әкәр ев саһиби оғрунун һансы саатда* кәләчәјини билсәјди, ојаг галыб өз евини оғурланмаға гојмазды.

44 Бунун үчүн сиз дә һазыр олун; чүнки Инсан Оғлу сизин зәнн етмәдијиниз саатда кәләчәкдир.

45 Белә исә, вахтлы-вахтында онлара јемәк вермәк үчүн, ағасынын өз нөкәрләри үзәринә гојдуғу садиг вә ағыллы гул кимдир?

46 О гул нә бәхтијардыр ки, ағасы кәлдији заман, ону бу чүр иш көрмәкдә тапачагдыр.

47 Сизә доғрусуну дејирәм ки, ағасы бүтүн маликанәсинин идарәсини она тапшырачагдыр.

48 Амма һәмин гул пис олар вә үрәјиндә дејәрсә ки, "Ағам кеч кәләчәк"

49 Вә өз јолдашларыны дөјмәјә вә әјјашларла јејиб ичмәјә башларса,

50 О гулун ағасы, онун көзләмәдији бир күндә вә билмәдији бир саатда кәләчәк,

51 Ону шиддәтлә чәзаландырачаг вә икиүзлүләрлә ејни агибәтә уғрадачаг; орада ағлашма вә диш гычыртма олачаг.

ИЈИРМИ БЕШИНЧИ ФӘСИЛ

Он гыз мәсәли

1 О ЗАМАН Сәмави Сәлтәнәт, чырагларыны көтүрүб, адахлынын гаршысына чыхан он гыза бәнзәјәчәкдир.

2 Онлардан беши ағыллы, беши ағылсыз иди.

3 Ағылсызлар өзләри илә чырагларыны көтүрмүшдүләр, амма јағ көтүрмәмишдиләр.

4 Ағыллылар исә чыраглары илә бәрабәр өз габларында јағ да көтүрмүшдүләр.

5 Лакин адахлы кечикдијиндән һамысыны јуху басды вә онлар јатдылар.

6 Кечә јарысы исә бир гышгырыг

**43. Саатда – һәрфи тәрчүмә "нөвбәдә".*

гопду: ”Будур адахлы кәлир, ону гаршыламаға чыхын!”
7 О заман гызларын һамысы дуруб өз чырагларыны дүзәлтдиләр.
8 Ағылсызлар ағыллылара дедиләр: ”Јағыныздан бизә дә верин, чүнки чырагларымыз сөнүр.”
9 Ағыллылар исә чаваб вериб дедиләр: ”Белә олмасын ки, јағ нә бизә чатсын, нә сизә. Јахшысы будур ки, кедиб сатычылардан аласыныз.”
10 Онлар јағ сатын алмаға кетдикләри заман адахлы кәлди; вә һазыр оланлар онунла кәбин мәчлисинә кирдиләр вә гапы бағланды.
11 О бири гызлар да сонрадан кәлиб: ”Аға! Аға! Гапыны бизә ач!” – дедиләр.
12 О исә чаваб вериб деди: ”Сизә доғрусуну дејирәм: сизи танымырам.”
13 Беләликлә, ојаг дурун, чүнки сиз нә /Инсан Оғлунун кәләчәји/ күнү вә нә дә сааты билирсиниз.

Әманәт пул мәсәли

(Лука 19:11-27)

14 Чүнки О, јад бир өлкәјә кедәркән, гулларыны чағырыб өз маликанәсини онлара тапшыран бир адам кими *һәрәкәт едәчәкдир.*
15 Биринә беш, биринә ики, биринә дә бир талант верди. Һәр биринә өз габилијјәтинә көрә верди вә дәрһал јола дүшдү.
16 Беш талант алан кедиб онларла тичарәт етди, даһа беш талант газанды.
17 Ики талант алан да, беләчә, ики талант даһа газанды.
18 Бир талант алан исә кедиб, јери газды вә ағасынын пулуну кизләтди.
19 Узун бир заман кечдикдән сонра, һәмин гулларын ағасы кәлди вә онлардан һесабат тәләб етди.
20 Беш талант алан кәлиб даһа беш талант кәтирәрәк деди: ”Аға, сән мәнә беш талант вердин; будур, мән даһа беш талант газандым.”
21 Ағасы она деди: ”Афәрин, јахшы вә садиг гулум! Сән хырда ишләрдә садиг олдун, сәни бөјүк ишләр үзәринә гојачағам; ағанын севинчинә шәрик ол!”
22 Ики талант алан да кәлиб деди: ”Аға, мәнә ики талант вердин; будур, мән даһа ики талант газандым.”
23 Ағасы она деди: ”Афәрин, јахшы вә садиг гулум! Сән хырда ишләрдә садиг олдун, сәни бөјүк ишләр үзәринә гојачағам; ағанын севинчинә шәрик ол!”
24 Вә бир талант алмыш олан да кәлиб деди: ”Аға, сәнин сәрт бир адам олдуғуну билирдим; әкмәдијин јердән бичәрсән, сәпмәдијин јердән јығарсан.
25 Горхдум, кедиб сәнин талантыны торпагда кизләтдим; бујур, өз малыны кери көтүр!”
26 Ағасы исә чаваб вериб она деди: ”Пис вә тәнбәл гул! Мәним, әкмәдијим јердән бичдијими вә сәпмәдијим јердән јығдығымы билирдин, һә?
27 Онда кәрәк мәним пулуму сәррафлара верәјдин ки, мән гајыданда, ону фаизлә кери алым.
28 Инди таланты ондан алын вә он таланты олана верин!
29 Чүнки һәр кимдә варса, она *даһа чох* вериләчәкдир вә о боллуг ичиндә олачагдыр; амма кимдә јохса, әлиндә олан да ондан алыначагдыр.
30 Јарамаз гулу исә чөл гаранлығына атын; орада ағлашма вә диш гычыртма олачагдыр.” /Гулаглары олан ешитсин./

Гојунлар вә кечиләр

31 Инсан Оғлу исә бүтүн мүгәддәс мәләкләр илә бәрабәр иззәти илә кәлдикдә, о заман иззәтли тахтына отурачагдыр.
32 Бүтүн халглар Онун өнүндә топлашачаглар, О да чобан гојунлары кечиләрдән ајырдығы кими, онлары бир-бириндән ајырачагдыр.
33 Гојунлары сағына, кечиләри исә солуна гојачагдыр.
34 О заман һөкмдар сағындакылара дејәчәкдир: ”Еј сизләр, Атамын мүбарәкләри, кәлин, дүнја јаранандан бәри сизин үчүн һазырланмыш олан Сәлтәнәти мирас алын.
35 Чүнки ач идим, Мәнә јемәк вердиниз; сусамышдым, Мәнә су вердиниз; гәриб идим, Мәни гәбул етдиниз.
36 Чылпаг идим, Мәни кејиндирдиниз; хәстә идим, Мәнә баш чәкдиниз; зинданда идим, јаныма кәлдиниз.”
37 О заман салеһләр Она чаваб вериб дејәчәкләр: ”Ја Рәбб, биз Сәни нә заман ач көрүб једирдик вә ја сусамыш көрүб су вердик?
38 Нә заман Сәни гәриб көрүб гәбул етдик вә ја чылпаг көрүб кејиндирдик?
39 Вә нә заман Сәни хәстә вә ја зинданда көрүб, јанына кәлдик?”
40 Һөкмдар да чаваб вериб, онлара дејәчәк: ”Сизә доғрусуну дејирәм: Мадам ки, буну ән кичик гардашларымдан биринә етдиниз, Мәнә дә етмиш олдунуз.”
41 О заман солундакылара дејәчәк: ”Еј ләʼнәтә кәлмишләр, Мәним јанымдан иблис илә онун мәләкләринә һазырланмыш олан әбәди ода јолланын!
42 Чүнки ач идим, Мәнә јемәк вермәдиниз; сусамышдым, Мәнә су вермәдиниз;
43 Гәриб идим, Мәни гәбул етмәдиниз; чылпаг идим, Мәни кејиндирмәдиниз; хәстә вә зинданда идим, Мәни ахтармадыныз.”
44 О заман онлар да чаваб вериб дејәчәкләр: ”Ја Рәбб, Сәни нә вахт ач, сусамыш, гәриб, чылпаг, хәстә вә јахуд зинданда көрдүк ки, Сәнә хидмәт етмәдик?”
45 О заман онлара чаваб вериб дејәчәк: ”Сизә доғрусуну дејирәм: Мадам ки, буну ән кичикләрдән биринә етмәдиниз, Мәнә дә етмәмиш олдунуз.”
46 Вә бунлар әбәди әзаба, салеһләр исә әбәди һәјата дүчар олачаглар.»

ИЈИРМИ АЛТЫНЧЫ ФӘСИЛ

Исаны өлдүрмәк үчүн суи-гәсд һазырланыр

(Марк 14:1-2, Лука 22:1-2, Јәһја 11:45-53)

1 ИСА бүтүн бу сөзләри битирдикдән сонра шакирдләринә деди:
2 «Ики күн сонра пасха* бајрамы башлајачағыны билирсиниз. Вә Инсан Оғлу чармыха чәкилмәк үчүн әлә вериләчәкдир.»
3 Онда баш каһинләр, дин алимләри вә халгын ағсаггаллары Гајафа адлы баш каһинин сарајына топлашдылар.

**2. Пасха – гәдим јәһуди дилиндә ”пејсах”. ”Үзәриндән кечмәк” мәʼнасында олан бу бајрам, Јәһудиләрин Фирʼон әсарәтиндән гуртулуб, Муса пејғәмбәрин башчылығы илә Мисирдән чыхдыглары кечәни анма бајрамыдыр. Пасха бајрамына мајасыз чөрәк бајрамы да дејилир; чүнки о кечә исраиллиләр Мисирдән о гәдәр тәләсик чыхдылар ки, чөрәкләрини мајасыз биширмәк мәчбуријјәтиндә галдылар.*

4 Исаны һијлә илә тутуб, өлдүрмәк үчүн суи-гәсд һазырладылар.
5 Амма: «Бајрамда олмасын, бәлкә халг арасында бир гарышыглыг чыхар», – дедиләр.

Иса Бејтанјада
(Марк 14:3-9, Јәһја 12:1-8)

6 Иса Бејтанјада чүзамлы Шимонун евиндә икән,
7 Бир гадын бәјаз мәрмәр бир габда чох гијмәтли јағла Онун јанына кәлди вә О, сүфрәдә отураркән, Онун башына төкмәјә башлады.
8 Шакирдләр буну көрдүкдә, гәзәбләниб дедиләр: «Бу исраф нә үчүн?
9 Ахы бу јағ бөјүк мәбләғдә пула сатылыб јохсуллара верилә биләрди.»
10 Лакин Иса буну биләрәк деди: «Нә үчүн гадыны инчидирсиниз? О, Мәнә јахшылыг етди.
11 Чүнки јохсуллар һәмишә сизин јаныныздадыр, Мән исә һәмишә сизин јаныныздa дејиләм.
12 Гадын бу дәјәрли јағы Мәним бәдәнимә төкмәклә, Мәни дәфн үчүн һазырлады.
13 Сизә доғрусуну дејирәм: Бу Мүждә бүтүн дүнјанын һарасында тәблиғ едиләрсә, бу гадынын етдији дә сөјләнәчәк, өзү дә хатырланачагдыр.»

Јәһуданын хәјанәти
(Марк 14:10-11, Лука 22:3-6, Јәһја 13:18-30)

14 О заман Оникиләрдән Јәһуда Искарјот адланан бири баш каһинләрин јанына кедиб деди:
15 «Ону әлә версәм, мәнә нә верәрсиниз?» Онлар да Јәһудаја отуз күмүш тәклиф етдиләр.
16 О вахтдан Исаны әлә вермәк үчүн Јәһуда фүрсәт ахтарырды.

Пасха јемәји
(Марк 14:12-26, Лука 22:7-23, Јәһја 13:21-30, 1 Кор. 11:23-25)

17 Мајасыз чөрәк бајрамынын биринчи күнүндә шакирдләр Исанын јанына кәлиб дедиләр: «Пасха јемәји үчүн һарада һазырлыг көрмәјимизи истәјирсән?»
18 О да деди: «Шәһәрә кириб филанкәсин јанына кедин вә она дејин: ”Мүәллим дејир: Вахтым јахындыр, шакирдләримлә бәрабәр пасханы сәнин евиндә ичра едәчәјәм.”»
19 Шакирдләр Исанын онлара әмр етдији кими етдиләр; пасханы һазырладылар.
20 Ахшам дүшәндә, Иса он ики шакирди илә јемәјә отурду.
21 Онлар јемәк јејәркән Иса деди: «Сизә доғрусуну дејирәм: Сизләрдән бири Мәни әлә верәчәкдир.»
22 Онлар да чох кәдәрләниб һәр бири Она: «Ја Рәбб, мәнми?» – демәјә башлады.
23 О, чаваб вериб деди: «Әлини Мәнимлә бәрабәр бошгаба батыран, Мәни әлә верәчәкдир.
24 Инсан Оғлу, Өзү һаггында јазылдығы үзрә кедир. Амма вај о адамын һалына ки, Инсан Оғлу онун васитәси илә әлә верилир! О адам һеч анадан олмасајды, онун үчүн даһа јахшы оларды.»
25 Ону әлә верән Јәһуда сөз алыб деди: «Рабби! Мәнми?» Иса да она: «Сән дедијин кимидир», – деди.
26 Онлар јемәк јејәркән, Иса чөрәк көтүрдү, шүкран дуасы едиб, ону парчалады вә шакирдләрә вериб, деди:

«Алын, јејин! Бу Мәним бәдәнимдир.»
27 Бир каса да көтүрүб шүкүр етди вә онлара верәрәк деди: «Бундан һамыныз ичин!
28 Чүнки бу, Мәним ганым, күнаһларын бағышланмасы үчүн бир чохлары уғрунда төкүлән Әһди-Ҹәдидин* ганыдыр.
29 Мән сизә дејирәм: Атамын Сәлтәнәтиндә сизинлә бәрабәр тәзә шәраб ичәҹәјим күнә гәдәр, мејнәнин бу мәһсулундан артыг ичмәјәҹәјәм.»
30 Вә онлар дини маһны охудугдан сонра чыхыб Зејтун дағына доғру кетдиләр.

Петерин инкары әввәлҹәдән билдирилир

(Марк 14:27-31, Лука 22:31-34, Јәһја 13:36-38)

31 О заман Иса онлара деди: «Бу кечә һамыныз Мәндән дөнәҹәксиниз*; чүнки јазылмышдыр: "Чобаны чалаҹағам вә сүрүнүн гојунлары дағылаҹаг."
32 Амма Мән дирилдикдән сонра, Галилејаја сиздән габаг кедәҹәјәм.»
33 Петер исә Она ҹаваб вериб деди: «Һамы Сәндән дөнсә дә, мән әсла дөнмәјәҹәјәм*.»
34 Иса она деди: «Сәнә доғрусуну дејирәм: Бу кечә хоруз банламаздан габаг, сән Мәни үч дәфә инкар едәҹәксән.»
35 Петер Она деди: «Мәнә Сәнинлә бәрабәр өлмәк лазым кәлсә белә, Сәни әсла инкар етмәјәҹәјәм.» Шакирдләрин һамысы да елә дедиләр.

**28. Әһди-Ҹәдидин – ән әски мәтнләрдә, "Әһдин".*
**31. Һәрфи тәрҹүмә – "Мәндә бүдрәјәҹәксиниз."*
**33. дөнмәк – һәрфи тәрҹүмәси "бүдрәмәк".*

Кетсамани бағында

(Марк 14:32-42, Лука 22:39-46)

36 О заман Иса онларла бәрабәр Кетсамани адланан бир јерә кәләрәк, шакирдләринә деди: «Мән oраја кедиб, дуа едәркән, сиз бурада отурун.»
37 Петер илә Зеведејин ики оғлуну Өзү илә көтүрдү вә кәдәрләниб дәрин әләм чәкмәјә башлады.
38 О вахт онлара деди: «Ҹаным өлүм дәрәҹәсиндә кәдәрлидир; бурада галыб, Мәнимлә ојаг дурун.»
39 Бир аз ирәли кетди. Јерә үзүгојлу дөшәниб: «Атам, әкәр мүмкүнсә, гој бу каса* Мәндән кечсин; амма Мәним истәдијим кими дејил, Сәнин истәдијин кими олсун», – дејә дуа етди.
40 Шакирдләрин јанына гајытды вә онлары јатмыш көрдү. Петерә деди: «Демәк, Мәнимлә бир саат да олса, ојаг дура билмәдиниз?
41 Ојаг дуруб дуа един ки, имтаһана уғрамајасыныз. Доғрудан да руһ гејрәтли, бәдән исә зәифдир.»
42 Иса икинчи кәрә кедиб: «Еј Ата, әкәр Мән о касаны ичмәдән кечмәси мүмкүн дејилсә, гој Сәнин ирадән олсун», – дејә дуа етди.
43 Гајыдыб онлары јенә јатмыш көрдү, чүнки онларын көзләри ағырлашмышды.
44 Онлары тәрк едиб тәкрарән узаглашды, јенә ејни сөзләри сөјләјәрәк үчүнҹү дәфә дуа етди.
45 О заман Иса шакирдләрин јанына кәлиб, онлара деди: «Сиз һәлә дә јатыб, раһатланырсынызмы? Будур, саат јахынлашды вә Инсан Оғлу күнаһкарларын әлинә тәслим едилир!

**39. Бу каса – Исанын чармыхдакы өлүмүнүн рәмзи.*

46 Дурун кедәк! Будур, Мәни әлә верән јахынлашды!»

Иса тутулур

(Марк 14:43-50, Лука 22:47-53, Јәһја 18:3-12)

47 Иса һәлә данышмагда икән, будур, Оникиләрдән бири олан Јәһуда кәлди; јанында баш каһинләр вә халгын ағсаггаллары тәрәфиндән көндәрилмиш, гылынч вә пајаларла силаһланмыш бөјүк бир дәстә варды.

48 Исаны әлә верән: «Кими өпсәм, Одур; Ону тутун», – дејә онлара бир ишарә вермишди.

49 О анда Исаја јахынлашыб: «Салам, Рабби!» – дејәрәк Ону өпдү.

50 Иса да она: «Достум, нә үчүн кәлмисән?» – деди. О заман онлар Исаја јанашыб, әл атараг Ону тутдулар.

51 Будур, Иса илә бәрабәр оланлардан бири әл атыб гылынчыны чәкди вә баш каһинин гулуну вуруб гулағыны салды.

52 О заман Иса она деди: «Гылынчыны јеринә гој, чүнки гылынч тутанларын һамысы гылынчдан һәлак олачагдыр.

53 Јохса елә дүшүнүрсән, Мән /инди/ Атамдан рича едә билмәрәм ки, он ики лекиондан* чох мәләји Мәним сәрәнчамыма көндәрсин?

54 Бунларын олмасы кәрәкдир дејән Јазылар онда бәс нечә доғру чыхарды?»

55 О саатда Иса халга деди: «Бир гулдура гаршы имиш кими, гылынч вә пајаларла Мәни тутмағамы кәлмисиниз? Мән һәр күн мә'бәддә /сизинлә бәрабәр/ отуруб, тә'лим верирдим, лакин Мәни тутмадыныз.

56 Амма бунларын һамысы пејғәмбәрләрин јазылары јеринә јетсин дејә баш верди». О заман шакирдләрин һамысы Исаны тәрк едиб гачдылар.

Иса Синедрионун өнүндә

(Марк 14:53-65, Лука 22:54-55, 63-71, Јәһја 18:13-14, 19-24)

57 Исаны тутанлар Ону дин алимләри вә ағсаггалларын топлашдыглары баш каһин Гајафанын евинә кәтирдиләр.

58 Петер баш каһинин сарајына гәдәр узагдан Исанын ардынча кетди вә ичәри кириб сону көрмәк үчүн мүһафизләрлә бәрабәр отурду.

59 Баш каһинләр вә бүтүн Синедрион Исаны өлдүрмәк үчүн Она гаршы јалан шәһадәт ахтарырдылар.

60 Чох јаланчы шаһидләр кәлдиләр, лакин јенә дә тапмадылар. Нәһајәт, даһа ики јаланчы шаһид кәлиб деди:

61 «Бу Адам деди ки: ”Мән Аллаһын мә'бәдини јыхыб, үч күндә тикә биләрәм.”»

62 Баш каһин ајаға галхыб, Исаја деди: «Сән һеч чаваб вермирсән? Бунларын Сәнә гаршы ирәли сүрдүкләри шәһадәт нәдир?»

63 Амма Иса сусду. Баш каһин Она деди: «Сәни анд вердирирәм јашајан Аллаһа, бизә де көрәк, Аллаһын Оғлу Мәсиһ Сәнсәнми?»

64 Иса да она деди: «Сәнин дедијин кимидир; һәтта сәнә дејирәм: Бундан сонра Инсан Оғлунун Гадирин* сағында отурдуғуну вә көјүн булудлары үзәриндә кәлдијини көрәчәксиниз.»

65 О заман баш каһин өз палтарыны чырыб деди: «О күфр сөјләјир, даһа

**53. Лекион – тәгрибән 6000 – 7000 әскәр.*

**64. Гадир – јә'ни, һәр шејә гадир олан Аллаһ.*

шаһидләрә нә еһтијачымыз вар? Будур, елә инди Онун күфр сөјләдијини ешитдиниз.
66 Сизә нечә кәлир?» Онлар чаваб вериб дедиләр: «О, өлүмә лајигдир.»
67 О заман үзүнә түпүрүб Она јумруг вурдулар; бә'зиләри дә Она:
68 «Еј Мәсиһ, бизә пејғәмбәрлијини көстәр көрәк, Сәни вуран кимдир?» – дејәрәк Онун үзүнә силлә вурурдулар.

Петер Исаны инкар едир

(Марк 14:66-72, Лука 22:56-62, Јәһја 18:15-18, 25-27)

69 Петер исә бајырда, һәјәтдә отурмушду. Бир гарабаш она јахынлашыб деди: «Сән дә Галилејалы Иса илә бәрабәр идин.»
70 Амма о, һамынын гаршысында инкар едәрәк деди: «Сәнин нә дедијини баша дүшмүрәм.»
71 О дарвазаја јахынлашанда, башга бир хидмәтчи гыз ону көрүб орадакылара деди: «Бу адам да Назаретли Иса илә бәрабәр иди.»
72 Вә о, јенә инкар едиб анд ичди: «О Адамы танымырам.»
73 Бир аз сонра орада дуранлар кәлиб Петерә дедиләр: «Доғрудан, сән дә онлардансан, чүнки нитгин сәни ифша едир.»
74 О заман өзүнә лә'нәт охујараг, анд ичмәјә башлады: «О Адамы танымырам.» Вә о анда хоруз банлады.
75 Петер, Исанын: «Хоруз банламаздан габаг, сән Мәни үч дәфә инкар едәчәксән», – дедији сөзү хатырлады. Вә орадан чыхыб һөнкүр-һөнкүр ағлады.

ИЈИРМИ ЈЕДДИНЧИ ФӘСИЛ

Јәһуда өзүнү асыр

(Марк 15:1, Лука 23:1-2, Јәһја 18:28-32, Һәв. Иш. 1:18-19)

1 СӘҺӘР ачылдыгда исә, бүтүн баш каһинләрлә халгын ағсаггаллары Исаны өлдүрмәк үчүн мүшавирә етдиләр.
2 Исаны бағлајыб, вали Понти Пилатын јанына апарыб она тәслим етдиләр.
3 О заман Ону әлә верән Јәһуда, Исанын мәһкум едилдијини көрәрәк пешиман олду вә отуз күмүшү баш каһинләрә вә ағсаггаллара кери кәтириб,
4 Деди: «Мән тәгсирсиз ганы әлә вермәклә күнаһ ишләтдим.» Онлар исә она: «Бундан бизә нә? Өзүн биләрсән», – дедиләр.
5 Јәһуда күмүшләри мә'бәдин ичинә атыб орадан чыхды; вә кедиб өзүнү асды.
6 Баш каһинләр күмүшү көтүрүб дедиләр: «Мадам ки, ган баһасыдыр, бу күмүшләри мә'бәдин хәзинәсинә гојмаг чаиз дејилдир.»
7 Вә мүшавирә кечириб јабанчылары дәфн етмәк үчүн о пулла дулусчунун тарласыны сатын алдылар.
8 Буна көрә о тарлаја бу күнә гәдәр Ган Тарласы дејилир.
9 О заман Јеремија пејғәмбәр васитәсилә сөјләнән бу сөз јеринә јетди:
10 «Исраил оғулларынын Гијмәтләндирилмишә вердикләри гијмәти, јә'ни отуз күмүшү көтүрүб, Аллаһын мәнә бујурдуғу кими, дулусчунун тарласы үчүн вердиләр.»

Иса, ромалы вали Пилатын өнүндә
(Марк 15:2-15, Лука 23:3-5, 13-25, Јәһја 18:33-19:16)

11 Иса валинин габағында дурду;
вали Ондан сорушду: «Сән Јәһу-
диләрин Һөкмдарысанмы?» Иса да
она деди: «Дедијин кимидир.»
12 Баш каһинләр вә ағсаггаллар Ону
иттиһам етдији заман да Иса һеч бир
чаваб вермәди.
13 О вахт Пилат Она деди: «Ешит-
мирсәнми, Сәнә гаршы нә гәдәр
шәһадәт едирләр?»
14 Иса онун һеч бир сөзүнә чаваб
вермәдикдә, вали сон дәрәчәдә тәәч-
чүбләнди.
15 Пасха бајрамында исә вали
адәтән халгын арзу етдији мәһбус-
лардан бирини азад едирди.
16 О заман Барабба адлы мәшһур
бир мәһбус һәбсдә сахланырды.
17 Беләликлә, онлар бир јерә
топлашдыглары заман, Пилат онлара:
«Кими истәјирсиниз ки, сизә азад
едим? Бараббанымы, јохса Мәсиһ
дејилән Исанымы?» – деди.
18 Чүнки билирди ки, онлар Исаны
пахыллыгдан әлә вермишдиләр.
19 Пилат һаким күрсүсүндә оту-
раркән арвады: «О салеһ Адамла сәнин
бир ишин олмасын; чүнки бу күн
јухуда Она көрә чох әзаблар чәкдим»,
– дејә хәбәр көндәрди.
20 Баш каһинләр вә ағсаггаллар исә
халгы тәһрик едирдиләр ки, Ба-
раббаны истәсинләр вә Исаны өлүмә
версинләр.
21 О заман вали онлардан сорушду:
«Икисиндән сизин үчүн һансыны азад
етмәјими истәјирсиниз?» Онлар да:
«Бараббаны», – дедиләр.
22 Пилат онлара: «Елә исә Мәсиһ
дејилән Исаја нә едим?» – деди.
Онларын һамысы: «Чармыха чәкил-
син!» – деди.
23 Вали деди: «Ахы О нә пислик
едиб?» Лакин онлар: «Чармыха чә-
килсин!» – дејә даһа учадан ба-
ғырдылар.
24 Пилат, һеч бир шејин көмәк
етмәдијини вә әксинә иғтишашын
күчләндијини көрәрәк су көтүрүб:
«Мән бу /Салеһин/ ганы үчүн мәс'ул
дејиләм, өзүнүз дүшүнүн», – дејиб
халг гаршысында әлләрини јуду.
25 Бүтүн халг чаваб вериб деди:
«Онун ганынын мәс'улијјәти бизим вә
ушагларымызын үзәринә олсун!»
26 О заман Пилат онлара Ба-
раббаны сәрбәст бурахды; вә Исаны
дөјдүрдүкдән сонра, чармыха чә-
килмәјә тәслим етди.

Әскәрләр Исаны тәһгир едир
(Марк 15:16-20, Јәһја 19:2-3)

27 О вахт, валинин әскәрләри Исаны
Преториума* апардылар; вә бүтүн
алајы Онун башына топладылар.
28 Ону сојундуруб, гырмызы рәнкли
хәләт кејдирдиләр.
29 Тиканлардан бир тач һөрүб,
башына гојдулар вә сағ әлинә дә бир
гамыш вердиләр; өнүндә диз чөкүб:
«Салам, еј Јәһудиләрин Һөкмдары!»
– дејәрәк Ону әлә салдылар.
30 Она түпүрдүләр, гамышы көтү-
рүб, башына вурдулар.
31 Ону әлә салдыгдан сонра, хәләти
әјниндән чыхарыб, Өз палтарыны
кејдирдиләр; вә Ону чармыха чәкмәјә
апардылар.

**27. Преториум – Валинин рәсми игамәткаһы.*

Иса чармыха чәкилир

(Марк 15:21-32, Лука 23:26-43, Јәһја 19:17-27)

32 Бајыра чыханда, Шимон адлы киринејли бир адамы тапдылар; ону мәчбур етдиләр ки, Исанын чармыхыны дашысын.

33 Голгота, јә’ни ”Кәллә јери” адланан јерә кәлдикләри заман,

34 Ичсин дејә Она өдлә гарышыг турш шәраб вердиләр. Иса ону дадыб, ичмәк истәмәди.

35 Ону чармыха чәкдикдән сонра, пүшк атараг палтарларыны араларында пајладылар.

36 Вә орада отуруб, Онун кешијини чәкдиләр.

37 Башы үзәринә, ”Јәһудиләрин Һөкмдары Иса будур” – иттиһамыны јазыб гојдулар.

38 О заман Онунла бәрабәр бири сағында, бири дә солунда, ики гулдур да чармыха чәкилди.

39 Кәлиб кечәнләр башларыны јырғалајыб Ону сөјәрәк:

40 «Еј мә’бәди јыхыб үч күндә тикән! Әкәр Аллаһын Оғлусанса, Өзүнү хилас ет вә чармыхдан дүш!», – дејирдиләр.

41 Баш каһинләр дә, дин алимләри вә ағсаггалларла бәрабәр, ејни шәкилдә Ону әлә салараг дејирдиләр:

42 «Башгаларыны хилас едирди, Өзүнү исә хилас едә билмир! Әкәр Исраилин Һөкмдарыдырса, гој инди чармыхдан дүшсүн вә биз дә Она иман едәк.

43 Аллаһа бел бағлајырды; әкәр Аллаһ Ону истәјирсә, гој инди хилас етсин; чүнки О: ”Мән Аллаһын Оғлујам”, – дејирди.»

44 Онунла бәрабәр чармыха чәкилән гулдурлар да Ону сөјүрдүләр.

Исанын өлүмү

(Марк 15:33-41, Лука 23:44-49, Јәһја 19:28-30)

45 Алтынчы саатдан доггузунчу саата гәдәр*, бүтүн өлкәјә гаранлыг чөкдү.

46 Доггузунчу саат радәләриндә Иса: «Ели, Ели, лама шавактани?», јә’ни «Аллаһым, Аллаһым! Нә үчүн Мәни тәрк етдин?» – дејә, јүксәк сәслә гышгырды.

47 Орада дуранлардан бә’зиләри буну ешитдикдә: «Бу Адам Илјасы чағырыр», – дедиләр.

48 О анда онлардан бири гачыб, бир сүнкәр көтүрдү, турш шәраб илә долдуруб, бир гамыша тахды вә ичсин дејә Она узатды.

49 Башгалары да дедиләр: «Гојун көрәк, Илјас Ону хилас етмәјә кәлирми?»

50 Иса, јенә јүксәк сәслә гышгырыб, чаныны тапшырды.

51 Вә будур, мә’бәдин пәрдәси јухарыдан ашағыја гәдәр ики јерә бөлүндү. Јер сарсылды, дашлар јарылды;

52 Вә гәбирләр ачылыб, вәфат етмиш нечә мүгәддәсин чәсәди дирилди.

53 Онлар гәбирләрдән чыхыб, Исанын дирилмәсиндән сонра мүгәддәс шәһәрә* кирдиләр вә бир чох кимсәләрә көрүндүләр.

54 Јүзбашы вә онунла бәрабәр Исанын кешијини чәкәнләр, зәлзәләни вә ваге олан шејләри көрдүкдә: «Доғрудан да Бу, Аллаһын Оғлу иди», – дејәрәк чох горхдулар.

55 Исаја хидмәт едәрәк, Галилејадан

**45. Саат 12.00 илә 15.00 арасы.*
**53. Јә’ни, Јерусәлимә (Гүдсә).*

ардынча кәлмиш олан бир чох гадын орада иди вә онлар узагдан бу мәнзәрәјә тамаша едирдиләр.

56 Мәчдәлли Мәрјәм, Јагуб илә Јусифин анасы Мәрјәм вә Зеведејин оғулларынын анасы онларын арасында иди.

Исанын көмүлмәси

(Марк 15:42-47, Лука 23:50-56, Јәһја 19:38-42)

57 Ахшам дүшәндә Исанын шакирди олмуш Јусиф адлы зәнкин бир ариматејалы кәлди.

58 Бу адам Пилатын јанына кедиб Исанын чәсәдини истәди. О заман Пилат әмр етди ки, чәсәд верилсин.

59 Јусиф чәсәди алыб тәмиз бир кәтана бүрүдү.

60 Ону гаја ичиндә овдуғу јени гәбринә* гојду вә гәбрин киришинә бир ири даш јуварлајыб кетди.

61 Мәчдәлли Мәрјәм илә о бири Мәрјәм орада, гәбрин гаршысында отурмушдулар.

62 Ертәси күн, јә'ни һазырлыг күнүндән* сонра кәлән күн, баш каһинләр вә фәрисејләр Пилатын јанына топлашыб дедиләр:

63 «Чәнаб, биз хатырлајырыг ки, о јаланчы һәлә дири икән: ”Үч күн сонра дириләчәјәм”, – демишди.

64 Беләликлә, әмр ет ки, үчүнчү күнә гәдәр гәбрин тәһлүкәсизлијини горусунлар. Јохса шакирдләри /кечә илә/ кәлиб Ону оғурлајарлар вә халга: ”О, өлүләрдән дирилди”, – дејәрләр. Ахырынчы јалан, биринчисиндән даһа пис олар.»

**60. Гәбир – мағара шәклиндә гәбир.*
**62. Һазырлыг күнү – јә'ни јәһудиләрдә мүгәддәс сајылан шәнбә күнү үчүн һазырлыг көрүлән чүмә күнү.*

65 Пилат онлара деди: «Бир дәстә кешикчи көтүрүн; кедин, билдијиниз кими гәбрин тәһлүкәсизлијини горујун.»

66 Онлар кедиб, гәбрин гаршысында кешикчи дәстәси гојараг, гәбир дашына мөһүр басдылар. Беләчә гәбри тәһлүкәсиз һала кәтирдиләр.

ИЈИРМИ СӘККИЗИНЧИ ФӘСИЛ

Исанын дирилмәси

(Марк 16:1-10, Лука 24:1-12, Јәһја 20:1-10)

1 ШӘНБӘ күнү кечдикдән сонра, һәфтәнин илк күнү* сәһәр, дан јери ағаранда, Мәчдәлли Мәрјәм вә о бири Мәрјәм гәбри көрмәјә кәлдиләр.

2 Вә будур, бөјүк бир зәлзәлә олмушду; чүнки Рәббин бир мәләји көјдән ениб, дашы јуварлајараг үзәриндә отурмушду.

3 Онун көрүнүшү шимшәк кими иди; палтары гар кими ағ иди.

4 Онун горхусундан кешикчиләр титрәјиб өлү кими јерә јыхылмышдылар.

5 Мәләк гадынлара мүрачиәт едәрәк деди: «Сиз горхмајын, чүнки чармыха чәкилмиш Исаны ахтардығынызы билирәм.

6 О бурада јохдур; чүнки дедији кими дирилди. Кәлин Рәббин јатдығы јери көрүн;

7 Вә тез кедиб Онун шакирдләринә дејин: ”О, өлүләрдән дирилмишдир; вә будур, Галилејаја сиздән габаг кедир; Ону орада көрәчәксиниз”. Будур, мән сизә хәбәр вердим.»

**1. һәфтәнин илк күнү – базар күнү.*

8 Гадынлар горху вә бөјүк севинчлә
о саат гәбирдән чыхдылар вә ша-
кирдләрә хәбәр вермәјә гачдылар.
9 Амма будур, /онлар Онун ша-
кирдләринә хәбәр вермәјә кедәркән/
Иса: "Сизә салам!" – дејә онларын
гаршысына чыхды. Онлар да јахын-
лашыб Исанын ајагларына сарыл-
дылар, Она сәчдә гылдылар.
10 О заман Иса онлара деди: «Горх-
мајын! Кедин, гардашларыма хәбәр
верин ки, Галилејаја кетсинләр. Мәни
орада көрәчәкләр.»

Кешикчиләрин кәтирдији хәбәр

11 Онлар кедәркән, кешикчиләрдән
бә'зиси шәһәрә кәлиб, ваге олан бүтүн
шејләри баш каһинләрә билдирди.
12 Онлар, ағсаггалларла топлашыб
мүшавирә кечирдикдән сонра, әскәр-
ләрә чохлу пул вериб дедиләр:
13 «Дејәрсиниз ки, шакирдләри кечә
биз јатанда кәлиб Ону оғурлајыблар.
14 Әкәр бу барәдә хәбәр валијә кедиб
чатса, биз ону инандырарыг, сизи дә
бәладан гуртарарыг.»
15 Онлар да пулу алыб әмр един-
дији кими етдиләр; вә бу сөз бу күнә
кими јәһудиләр арасында јајыл-
мышдыр.

Иса шакирдләрини бүтүн дүнјаја көндәрир

*(Марк 16:14-18, Лука 24:36-49,
Јәһја 20:19-23, Һәв. Иш. 1:6-8)*

16 Амма Он бир шакирд Галилејаја,
Исанын онлара тә'јин етдији дағa
кетди.
17 Исаны көрдүкләри заман, Она
сәчдә гылдылар; амма бә'зиләри шүбһә
етдиләр.
18 Иса јахынлашыб онлара деди:
«Көјдә вә јер үзүндә бүтүн һакимијјәт
Мәнә верилмишдир.
19 Беләликлә, кедин, бүтүн халг-
лары шакирдим един, онлары Ата,
Оғул вә Мүгәддәс Руһ наминә вәфтиз
един;
20 Сизә әмр етдијим һәр шејә риајәт
етмәји онлара өјрәдин; вә будур, Мән,
дөврүн сонуна гәдәр һәр күн сизин-
ләјәм.» /Амин./